

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Våldet vuxenvärlden inte når

En studie om socialsekreterares syn på och arbete med våld i
ungas parrelationer

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Kandidatnivå

Termin: HT24

Författare: Clara Bredeby & Alva Murtoniemi Gräbel

Handledare: Ulf Borelius

Abstract

This study examines how social workers in child and youth units within Social Services perceive and experience working with violence in young people's intimate relationships. The study aims to highlight whether there is a need for a domestic violence team within the child and youth units. Violence in young people's close relationships is a growing societal issue, with limited establishment within the research field. While research on the frequency of such violence has increased, studies focusing on tailored support measures have lagged behind. To address our objective, we used a qualitative research method, collecting empirical data through semi-structured interviews. A total of six social workers participated in the study, and the interviews were analyzed using a thematic analysis. The findings were further interpreted through the lenses of the theories of street-level bureaucrats, intersectionality, and empowerment. The results show that violence in young people's relationships has a low incidence rate within Social Services and is perceived as a difficult phenomenon to detect. Despite limited knowledge of the issue, social workers generally hold a positive view of their scope for action. However, they identify limitations in the availability of specific interventions, often referring young people to other actors or offering more general measures instead.

Keywords: Young intimate partner violence, youth, social services, empowerment, street level bureaucracy, intersectionality, preventive work

Nyckelord: Våld i ungas nära relation, ungdomar, socialtjänst, empowerment, frontlinjebyråkrater, intersektionalitet, förebyggande arbete

Förord

Vi vill börja med att rikta ett tack till alla de socialsekreterare som ställt upp och deltagit i intervjuer. Utan ert deltagande hade denna forskningsstudie inte varit möjlig att genomföra.

Vi vill även rikta ett stort tack till vår handledare Ulf Borelius som under hela arbetet varit stöttande och engagerad. Ulf har kommit med värdefulla insikter och konstruktiv kritik som möjliggjort att vi kunnat framställa en uppsats vi är stolta över.

Innehållsförteckning

Abstract.....	1
Förord.....	2
Innehållsförteckning.....	3
1. Inledning och problemformulering.....	5
1.1 Syfte och frågeställningar.....	7
1.2 Studiens relevans för socialt arbete.....	7
1.3 Avgränsning.....	8
2. Bakgrund.....	9
3. Tidigare forskning.....	12
3.1 Kännetecken för våldsutsatthet.....	12
3.2 Bristande kunskaper.....	14
3.3 Könsskillnader.....	14
3.4 Våldets arenor.....	15
3.5 Distinktionen mellan våld i ungas- och vuxnas parrelationer.....	16
3.6 Sammanfattning av tidigare forskning.....	18
4. Teoretiskt ramverk och begrepp.....	19
4.1 Frontlinjebyråkrater.....	19
4.2 Intersektionalitet.....	20
4.3 Empowerment.....	22
5. Metod.....	23
5.1 Förförståelse.....	23
5.2 Val av metod.....	23
5.3 Urvalsprocess.....	24
5.4 Insamling av empiri.....	24
5.5 Bearbetning av empirin.....	25
5.6 Analysmetod.....	26
5.7 Studiens tillförlitlighet.....	26
5.7.1 Trovärdighet.....	27
5.7.2 Överförbarhet.....	27
5.7.3 Pålitlighet.....	28
5.7.4 Konfirmerbarhet.....	29
5.8 Forskningsetiska överväganden.....	29
5.9 Arbetsfördelning.....	31
6. Resultat och analys.....	33
6.1 Fenomenet våld i ungas parrelationer.....	33
6.1.1 Låg förekomst.....	33
6.1.2 Svårigheten att upptäcka.....	34
6.1.3 Mönster hos våldsutsatta.....	37
6.2 Upplevelser av handlingsutrymme.....	38
6.2.1 Stöd och riktlinjer.....	39

6.2.2 Begränsningar.....	41
6.2.3 Arbete på rutin.....	43
6.2.4 En slussande instans.....	45
6.3 Val av stödinsatser.....	46
6.3.1 Förebyggande arbete.....	46
6.3.2 Avsaknad av specialinriktade insatser.....	49
6.3.3 Generella insatser.....	52
7. Slutsats och diskussion.....	55
Referenslista.....	58
Bilagor.....	62
1. Informationsbrev till intervjudeltagarna.....	62
2. Intervjuguide.....	64
3. Informationsbrev om behandling av personuppgifter utifrån GDPR.....	66

1. Inledning och problemformulering

Strypt och ihjälslagen av ex-pojkvännen med ett flertal hammarslag mot huvud och kropp var slutet på 19-åriga Tova Mobergs liv i skräck (Divinyi 2023). Tovas liv i relationen med ex-pojkvännen bestod nämligen av misshandel, rädsla och hot. Ex-pojkvännen hade exempelvis två år innan mordet hotat att dränka henne. Relationen mellan dem tog dock slut två månader innan Tova mördades. Mördad och dumpad i en sjö återfanns hon efter att ha varit försvunnen i två dagar (ibid). Anteckningar skrivna av Tova återfanns efter mordet, och blev bevis mot den 23-åriga ex-pojkvännen som blev dömd till livstids fängelse för mordet på Tova (ibid). Till följd av våld i unga parrelationer har totalt 23 individer under en tioårsperiod dödats av en nuvarande eller tidigare partner, varav fem av dem var mord på flickor som alla varit under 19 år (BRÅ 2021).

Dödligt våld i ungas parrelationer existerar, men är inte vanligt förekommande. Mer vanligt i ungas parrelationer är fysiskt-, psykiskt-, sexuellt- och digitalt våld. Samma våldsformer visar sig även hos vuxna. I en studie om våld i ungas parrelationer framkom det att cirka var tredje ungdom som tidigare dejtats eller varit i en relation, har varit utsatt för någon form av våld i sin parrelation (Allmänna barnahus & Jämställdhetsmyndigheten 2024). Samma studie visade att cirka var tionde ungdom varit utsatt för sexuellt våld och 24 procent varit utsatta för digitalt våld av sin partner. Utifrån ett genusperspektiv är flickor och icke-binära i större utsträckning utsatta för våld i en relation än pojkar. Det är bland annat fyra gånger så vanligt att utsättas för sexuellt våld för flickor och icke-binära, medan fysiskt våld är dubbelt så vanligt gentemot flickor än pojkar (ibid.).

Våld mellan barn och ungdomar är ett växande samhällsproblem som påverkar ungas hälsa och liv. För att förebygga våld i ungas parrelationer är det viktigt att bryta utvecklingen. Vuxnas reaktioner och ageranden är därför av största vikt. Det handlar såväl om att utforma passande stödinsatser, som att agera vid misstanke om utsatthet för våld. Under 2021 stod polis, skola och hälso- och sjukvården för 60 procent av orosanmälningarna gällande barn till socialtjänsten (Socialstyrelsen 2022). Ungefär var femte orosanmälning rör våld i nära relation riktat mot barn eller vuxna. Mer än hälften av dem handlade om problematik mellan föräldrarna eller vårdnadshavarna (ibid.). Skälen bakom övriga anmälningar om

våld i nära relation finns dock inte angivna. Det finns inte heller någon statistik över orosanmälningar kopplat till våld i ungas parrelationer.

Trots att den tidigare nämnda studien av Allmänna barnahus och Jämställdhetsmyndigheten (2024) visar att var tredje ungdom varit utsatt för någon form av våld i en parrelation, är forskning om stödinsatser bristfällig. Framträdande praktiska och strategiska brister grundar sig i låg kunskapsnivå hos myndigheter och andra professionella, där rutiner för frågor och upptäckt av våld fattas (BRÅ 2021). Det samhällsstöd som finns ser olika ut i landet, vilket betyder att våldsutsatta individer riskerar att inte nås av den hjälp som finns (ibid.). Det bristande samhällsstödet beskrivs på samma sätt av unga personer som själva varit utsatta för våld, där de även lyfter hur det vuxna språket inom ramen för våld i nära relationer appliceras i samtal och avgöranden som handlar om ungas våld (ibid.).

Förebyggande och stödjande arbete för våld i ungas parrelationer beskrivs behöva bestå av ett flertal faktorer för att kunna fungera som våldsprevention (BRÅ 2021). Långsiktiga helhetsinsatser som anpassas efter de ungas utvecklingsfaser och adressering av orsaker och riskfaktorer är sådant som ska motverka våld i ungas parrelationer. Även de unga själva behöver inkluderas i utförandet av preventionsmetoderna för att säkerställa relevans och behov av insatser (ibid.). Att möjliggöra anpassning av stödinsatser beskrivs vidare som centralt dels mot bakgrund av ungdomars individuella och kontextuella livssituationer, dels på grund av variation av olika stödbehov och grad av utsatthet. Den ökade kunskapen ska möjliggöra förutsättningar för unga att själva söka och få hjälp. Dock brister Sverige i evidensbaserade kunskaper kring fenomenet, och de förebyggande åtgärder som idag finns har inte utvärderats eller saknar effekt (ibid.). De åtgärder för ungdomar som har utvärderats, har utvärderats av vuxna och har därmed ett vuxenperspektiv. Insatser kopplade till våld i nära relation är dessutom oftare riktade till vuxna än ungdomar.

Kunskapsluckorna om våld i unga parrelationer är stora, där forskningen om dödligt våld och bakomliggande risker till våld är begränsad (BRÅ 2021). De påvisade kunskapsluckorna utgör en begränsning i myndigheters kunskapsproduktion och verksamhetsorganisation. Det är därför viktigt att få mer kunskap om våld i ungas parrelationer. Föreliggande studie vill genom att sätta fokus på socialsekreterares syn på

och arbete med våld i ungas parrelationer fylla en del av de kunskapsluckor som finns om fenomenet.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka socialsekreterare på enheter för barn och ungas syn på och erfarenheter av arbete med våld i ungas parrelationer.

Mer specifikt ämnar studien svara på följande frågeställningar:

- Hur ser socialsekreterare på fenomenet våld i ungas parrelationer?
- Hur upplever socialsekreterare sitt handlingsutrymme vid misstanke om våld i ungas parrelationer?
- Vilka stödinsatser uppger socialsekreterare att de har tillgång till eller använder vid misstanke om våld i ungas parrelationer?

En kommentar till syftet är att vi har en förhoppning att studiens resultat skall synliggöra om det på enheterna för barn- och unga inom socialtjänsten, finns ett behov av ett "våld i nära"-team som riktar in sig på arbete med våld i ungas parrelationer.

1.2 Studiens relevans för socialt arbete

År 2020 blev Barnkonventionen lag i Sverige och syftar på att skydda barn och deras rättigheter. Artikel 19 i Barnkonventionen syftar på att skydda barn från alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, inklusive sexuella övergrepp (UNICEF u.å). Lagen är initialt riktad mot vuxna, då de är i en maktposition gentemot barn, men det huvudsakliga syftet är att skydda barn oavsett ålder på förövaren. Våld i ungas parrelation riskerar inte bara att få konsekvenser för offret, utan utgör även ett brott gentemot flera av FN:s mänskliga rättigheter. För att skydda barn från våld, skada och övergrepp är Sverige som land skyldigt att upprätta skyddsåtgärder i form av exempelvis sociala program, stödinsatser, preventiva insatser och behandling (ibid.).

Som tidigare nämnt finns det kunskapsluckor gällande våld i ungas parrelationer. De befintliga stödinsatserna för våldsutsatthet tenderar att vara anpassade efter vuxna och är inte utformade efter barn- och ungdomars livssituationer (BRÅ 2021). Mycket av arbetet med våld kopplat till barn och ungdomar handlar om fokus på våldsprevention och hur information ska kunna förebygga våld. Trots initiativ till spridning av kunskap gällande våld från samverkansaktörer såsom skola och hälso- och sjukvården, är de preventiva insatserna ibland inte tillräckliga. Våld förekommer i ungas parrelationer oavsett hur mycket preventiva insatser som genomförs. Flera rapporter och studier gör en koppling och ser ett samband mellan pojkars våld mot flickor och mäns våld mot kvinnor (1000 Möjligheter 2020; Jämställdhetsmyndigheten 2022). Trots att det finns forskning om att våld inte bara uppstår i vuxen ålder, utan att våldsutövande börjar längre ner i åldrarna, tar forskning om insatser för våld i ungas parrelationer lite plats inom forskningen. Anledningarna till utebliven forskning om våld i ungas parrelationer och åldersanpassade insatser kan vara flera. Socialsekreterare innehar en viss makt när det kommer till att erbjuda insatser, men även utformning av insatser. Socialtjänstens arbete organiseras och styrs av informationen som inkommer, därför kan låg frekvens på exempelvis orosanmälningar vara en anledning till att problemet våld i ungas parrelationer inte tar mer plats inom socialtjänstens arbete. Att upptäcka våld är en förutsättning för att kunna ge råd och stöd (Socialstyrelsen 2023). För att upptäcka fenomenet behöver professioner kunskap om hur de ska fråga, men även vilken hjälp som kan erbjudas.

1.3 Avgränsning

Deltagarna i studien arbetar på olika socialkontor runt om i Västra Götaland. Gemensamt för socialsekreterare i Sverige är att de alla arbetar under Socialtjänstlagen. Vi gjorde därför bedömningen att en strikt geografisk avgränsning inte var nödvändig. Våld i ungas parrelationer avgränsas till kärleksrelationer mellan de unga själva och inte våld i relation till vänner eller familj. Detta görs mot bakgrund av att studien syftar till att enbart undersöka våld i ungas parrelation som fenomen. ”Unga” i studien syftar på åldrarna 10–18 år.

2. Bakgrund

Den 1 november 2022 kom nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer som gäller för socialtjänsten, tandvården och hälso- och sjukvården och har legat till grund för Socialstyrelsens uppdaterade handbok för våld i nära relationer (Socialstyrelsen 2023). I handboken ges exempelvis förslag på hur våld kan uttrycka sig, upptäckas och hur socialtjänsten kan arbeta med problemet. Utifrån socialtjänstens del i handboken ligger mycket fokus på våld i vuxnas relationer samt våldsutsatta barn och heder. Våld i ungas parrelationer nämns och får uppmärksamhet vid ett fåtal ställen i handboken. Handboken problematiserar forskningen om våld i ungas parrelationer och benämner det som ett utforskat område (ibid.). Utredningsskyldigheten framgår som ett exempel på hur socialtjänstens handläggare arbetar med våldsutsatta och våldsutövande barn. Vid misstanke om utsatthet för våld, oavsett ålder, görs utredningar samt upprepade riskbedömningar. En del av riskbedömningen är standardiserade bedömningsmetoder, exempelvis FREDA-farlighetsbedömning, som ska bidra med kunskapsbaserade stöd i utredningar. Det finns dock ingen anpassad bedömningsmetod för barn som blivit utsatta för våld av sin partner, utan endast för vuxna. Det är även socialsekreteraren som ansvarar för att välja ut ett passande bedömningsinstrument som används som underlag i utredningen (ibid.).

Våldets egenskaper i vuxnas och ungas nära relationer har enligt Socialstyrelsen (2023) flera likheter, bland annat våldets former, dynamik, upplevelser, konsekvenser och process. Brist på bevis, saknat förtroende för rättsväsendet, förövarens ursäkter samt synen på allvarlighetsgraden på våldet är fyra grunder till varför våldsutsatta vuxna inte polisanmäler våldet de blivit utsatta för. Att våldet personen utsatts för inte ses som tillräckligt allvarligt för att anmälas, var den vanligaste grunden till att polisanmälan uteblev (BRÅ 2024). När det kommer till barn och ungdomars anledningar till att inte polisanmäla visade en analys om brott i nära relation bland unga år 2012, att det fanns flera grunder till att inte polisanmäla våldet (BRÅ 2018). Likt grunderna hos vuxna ansåg även ungdomar att synen på allvarlighetsgrad på våldet och saknat förtroende för polisen var de starkaste skälen till att inte polisanmäla (ibid.). Flera ungdomar uppgav även som en anledning till att inte göra en anmälan att de kunde lösa konflikten själva. Att inte se våldet som allvarligt är en konsekvens av normalisering av våldet, vilket påverkar

handlingsförmågan hos våldsutsatta (BRÅ 2021). Därför är våldsutsatthet i yngre åldrar riskfyllt när det kommer till normaliseringsprocesser. Unga som har varit utsatta i en parrelation riskerar att normalisera våldet och i framtiden uppsöka situationer där de riskerar att utsättas för nya övergrepp (Allmänna barnahus & Jämställdhetsmyndigheten 2024).

Som tidigare nämnt återfinns kunskapsluckor kring forskning och insatser för unga i Sverige (Se inledning). I det nationellt våldsförebyggande programmet benämner Regeringskansliet våld i ungas parrelationer som ett utvecklingsområde för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor (Regeringskansliet 2022). I programmet lyfts vikten av att förebygga våld i ungas parrelationer, men även erbjuda anpassade insatser. Det finns olika former av insatser som kan erbjudas vid våldsutsatthet eller våldsutövande. Enligt 3 kap 3a § Socialtjänstlagen (2001:453, förkortad SoL) ska socialnämnden se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet rörande barn och unga. I Socialstyrelsens handbok hänvisas socialarbetare till att utgå ifrån den individuella situationen vid utformning av insatser. Insatserna kan exempelvis vara olika former av skydd, vård och behandling eller råd och stöd (Socialstyrelsen 2023). Att socialtjänsten erbjuder olika former av råd och stöd ligger i linje med 5 kap 11 § SoL, som återger att socialnämnden ansvarar för att ett barn som utsatts för brott och dennes närstående, ska få det stöd och hjälp som de behöver. Förebyggande och stödjande insatser kan vara såväl universella som selektiva eller indikerade och behöva vara återkommande under en persons liv (BRÅ 2021).

I Sverige finns det några universella våldsförebyggande program för unga som främst inriktar sig på skolmiljön. Programmen kan innehålla delmoment om parrelaterat våld, vilket exempelvis *Kärlek börjar aldrig med bråk* och *Mentorer i våldsprevention* gör, men har antingen inte utvärderats eller påvisats ha någon effekt (BRÅ 2021). Internationell forskning har kommit längre när det gäller utvärdering och utformning av preventiva och stödjande insatser på universell nivå, för våld i ungas parrelationer. *Safe Dates* och *Dating Matters* är två internationella, manualbaserade program som utvärderats och visat goda resultat på unga parrelationer (ibid.). Programmen har ännu inte etablerats i Sverige, men har rekommenderats av bland annat Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) och Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). *Dating Matters*

tillhandahålls av den amerikanska myndigheten Centers for Disease Control and Prevention (CDC), medan Safe Dates tillhandahålls av en stiftelse vid namn Hazelden Betty Ford (Jämställdhetsmyndigheten 2022). Programmen har skolan som huvudarena och riktar in sig på årskurserna 5–7, men kan appliceras på flera arenor samt erbjuder föräldraskapsstöd. Tanken är att programmen ska kombineras med varandra för att ge kontinuerliga insatser under tre år (ibid.). Jämställdhetsmyndigheten fick i uppdrag av regeringen (2022) att utvärdera, översätta och anpassa Dating Matters och Safe Dates, med syftet att i framtiden kunna erbjuda kommuner och huvudmän att genomföra programmen i form av en pilotstudie. I arbetet framkom det att anpassning av programmen till svensk kontext är av vikt, kopplat till språk och kultur. Detta med hänvisning till att den svenska kulturen och välfärden skiljer sig åt från den amerikanska, som programmen utgår ifrån (ibid.).

3. Tidigare forskning

I detta kapitel presenteras tidigare forskning om våld i ungas parrelationer. Under vårt sökande av tidigare forskning fann vi ingen studie som undersökte socialsekreterares handlingsutrymme och användning av stödinsatser när det kommer till våld i ungas parrelationer. De nedanstående studierna berör kännetecknen för våldsutsatthet, bristande kunskaper, könsskillnader, våldets arenor, samt distinktionen mellan våld i ungas och vuxnas parrelationer. Studierna har delats in i kategorier baserat på olika aspekter av våld i ungas parrelationer.

För att identifiera tidigare forskning om våld i ungas parrelationer genomfördes en systematisk litteratursökning i följande databaser: Proquest och universitetsbibliotekets funktion supersök. I ProQuest användes sökorden “youth intimate partner violence”, där vi enbart inkluderade artiklar från “Sweden”, vilket resulterade i 20st studier. Ytterligare en sökning gjordes med sökorden: “intimate partner violence” och “young people”, med en inkludering av de nordiska länderna och delar av centraleuropa, vilket resulterade i 60 st studier. En vidare sökning gjordes i universitetsbibliotekets funktion Supersök. Sökorden som användes där var: “youth intimate partner violence”, “prevalence” och “social worker”, vilket vi testade olika kombinationer av.

3.1 Kännetecknen för våldsutsatthet

Överlien, Hellevik och Korkmaz (2019) intervjuar i sin studie norska och svenska våldsutsatta unga kvinnor i åldrarna 15–23 om kontexten kring deras våldsutsatthet. I studien framkommer olika kännetecknen för våldsutsattheten och hur våldet utövades. Till en början upplevdes flera av relationerna som vanliga förhållanden och våldet var något som uppstod senare. I studien framkom att majoriteten av deltagarna hade partners som var nära i ålder eller jämnåriga. Att våldsutövaren och den våldsutsatta är nära i ålder skiljer sig från fynden i Hellevik och Överliens (2016) kvantitativa studie om faktorer för våldsutsatthet bland norska ungdomar. Ett resultat i denna studie var nämligen att stor ålderskillnad mellan parterna var en riskfaktor för ökad våldsutsatthet, där den äldre partnern utövar kontroll gentemot den yngre.

Även Överlien, Hellevik och Korkmaz (2019) fann att kontroll var ett kännetecken för våldsutsatthet, utöver förlöjligande, rädsla, sexuellt tvång och hemlighets hållning. Kontrollen kunde utövas genom bestämmelser om vad den andra partnern fick äta, ha på sig eller vem hon fick prata med. Det kunde även röra sig om att partnern konstant skulle vara kontaktbar eller markeras med sugmärken för att markera revir. Även Korkmaz och Överlien (2019) beskriver i sin mixade studie, kontroll, som ett kännetecken för våldsutsatthet i en ung parrelation. Isoleringen till att enbart umgås med sin partner handlar om att partnern skapar en psykisk kontroll för att minska autonomin hos den våldsutsatta.

Förlöjligande var ett annat kännetecken för våldsutsatthet i Överlien, Hellevik och Korkmaz studie (2019). Förlöjligande är som flera av de andra kännetecken, en form av psykiskt våld och kunde innebära nedlåtande ord, ryktesspridningar eller trakasserier. I vissa fall kunde även hot om förlöjligande vara ett sätt att kontrollera den våldsutsattas beteende.

En annan upplevelse av våldsutsatthet var att känna rädsla, och kunde handla om oberäknlighet, obekvämlighet eller i vissa fall rädsla för sitt liv (ibid). Att vara rädd för sitt liv kopplades ofta till upplevelser av fysiskt våld, exempelvis stryptag, sparkar eller slag. Vissa deltagare berättar i studien om hur deras partner hotat att döda dem men även ta sitt eget liv, vilket ingav en känsla av oberäknlighet och rädsla bland deltagarna. Vissa deltagare hade upplevt att deras partner använt rädsla och hot för att tvinga dem till sexuella aktiviteter. Det sexuella tvånget kunde vara såväl psykiskt som fysiskt, där deltagarna berättar om hur deras partner skuldbelagt dem till deltagande i akten eller hållit fast dem under samlag.

Ytterligare ett kännetecken som Överlien, Hellevik och Korkmaz (2019) beskriver är viljan att hålla sin utsatthet hemlig. Detta visade sig då flera deltagare valde att inte berätta för någon om våldsutsattheten. Anledningar till att de inte berättade för någon var exempelvis att de inte vågade, att partnern hotat dem och att hon inte ville att någon skulle ha negativa känslor gentemot partnern. I vissa fall var det även kärleken hon kände för sin partner som stoppade henne från att berätta för någon om våldet.

3.2 Bristande kunskaper

Korkmaz, Överlien och Lagerlöf (2022) beskriver i sin kvantitativa studie befintliga brister i kunskapen kring fenomenet och vilka faktorer som påverkar våld i ungas parrelationer. Detta trots fenomenets ökade uppmärksamhet de senaste åren och tidigare goda kunskaper om våld i nära relation för de över 18 år. Kunskapsbristen innebär därför att generellt förebyggande arbete och anpassade insatser saknas, vilket i sin tur möjliggör ett fortsatt högt antal våldsutsatta och våldsutövande individer.

Kunskapsluckorna kan relateras till Maquiber et al. (2017) som i sin kvalitativa studie från norra Spanien genomförde tolv intervjuer om hur olika professioner uppfattar våld i ungas parrelationer. Där framkom det att våld i ungas parrelationer tenderar att normaliseras i och med att våldet ofta ter sig diskret och vardagligt. Normaliseringen medför således att de unga våldsutsatta inte uppfattar deras relation som problematisk, vilket leder till att våldet kan fortgå. Konsekvenserna av kunskapsluckorna som beskrivs av Korkmaz, Överlien och Lagerlöf (2022) kan således medföra en normalisering av våldet för ungdomarna då de inte nås av kunskap. Kunskapsbristerna återfinns även i Högström-Tagesson och Gallos (2022) kvalitativa studie baserad på sju svenska socialarbetares beskrivningar om våld i ungas parrelationer, där kunskaper inhämtas från våld i vuxna nära relationer. Det innebär att det finns en spänning mellan socialarbetarens teoretiskt erhållna erfarenheter av våld och det praktiska mötet med ungdomen.

Vidare finner Maquiber et al. (2017) att förebyggande kampanjer i massmedia enbart återspeglar vuxna kvinnor som dessutom porträtteras offer för sin partners våld. Deltagarna i studien ser massmedia som en orsak till kunskapsbristen då ungdomarnas verklighet inte får någon medial återspeglning. De förebyggande kampanjerna utesluter vidare helt män. Information om hur unga killar och män ska behandla kvinnor får ingen plats, utan istället ges råd och tips om hur tjejer ska skydda sig själva från att bli utsatta.

3.3 Könsskillnader

Både Korkmaz, Överlien och Lagerlöf (2022) och Maquiber et al. (2017) finner i sina studier att tjejer i mycket högre grad än killar faller offer för våld i parrelationer. I

Maquiber et al:s studie (2017) var en del av syftet att uppnå en förståelse för hur yrkesverksamma inom utbildning, socialtjänst och hälsovård ser på könsrelationer kopplat till våld i ungas parrelationer. Det framkom av de intervjuade att de upplever en bristande jämställdhet mellan könen, vilket grundar sig på socialt konstruerade förväntningar. Även om det har skett positiva förändringar i form av lagändringar och policy, har de vardagliga könsrelationerna förblivit ojämlika. Förväntningar på sociala roller och sexualitet är begrepp som särskilt belyses som fortsatt problematiskt.

Könsskillnaderna i relation till våldsutsatthet anser Korkmaz, Överlien och Lagerlöf (2022) vara något som bör uppmärksammas i fortsatta studier och i utveckling av stödinsatser och syftar på att hänsyn bör tas till att ungdomars behov kan variera utifrån kön. Författarna lyfter den signifikanta skillnaden i rapportering av våld mellan tjejer och killar, vilket de menar grundar sig i att flickors utsatthet är mer frekvent och allvarlig.

Högström-Tagesson och Gallo (2022) tar upp hur socialarbetare tenderar att förändra sitt stöd till våldsutsatta ungdomar beroende på ungdomens kön. Tjejer uppmanades att fokusera på känslomässig återhämtning, medan killarna skulle stärka sin maskulinitet. Det innebär en könsstereotypisk uppdelning i synen på vilket stöd som passar till vilket kön. Den traditionella uppfattningen om tjejen som offer och killen som våldsutövare framkom tydligt i intervjuerna. De socialt konstruerade förväntningarna som Maquiber et al. (2017) lägger fram stöds således av de svenska socialarbetarnas beskrivningar i Högström-Tagesson och Gallos (2022) studie. Redan konstruerade könsskillnader reproduceras och en konsekvens av det blir att professionella skiljer på behov av stöd beroende på kön, som i sin tur leder till fortsatt reproduktion av normer gällande förövare och offer.

3.4 Våldets arenor

Korkmaz, Överlien och Lagerlöf (2022) presenterar i sin studie olika förekommande arenor för våldsutsatthet i en ungdoms romantiska relation. I studiens resultat kunde skola, hemmet, partners hem, kompisars hem och klubben urskiljas som vanliga arenor där våldet utövades. Dessa arenor ses som vanliga, sociala miljöer för en ungdom. Våldsformerna och

våldets frekvens varierade mellan arenorna, men både hemmet och partners hem var de arenor där våld oftast förekom. Att hemmet var en vanligt förekommande arena är något även Överlien, Hellevik och Korkmaz (2019) tar upp i sin studie. Psykiskt-, fysiskt- och sexuellt våld påvisades alla förekomma i skolans miljöer (Korkmaz, Överlien & Lagerlöf 2022). Den offentliga arenan för våld påvisar en utsatthet för både tjejer och killar, men studien (2022) ger ingen vidare förklaring till var eller när i skolan det sker. Hemmet och skolan är två arenor som ungdomar dagligen befinner sig i där redan existerande våld kan bli svårt att fly från. Att den våldsutsatta och den våldsutövande partnern ofta går i samma klass och ser varandra varje dag, finner Överlien, Hellevik och Korkmaz (2019) öka risken för våld.

Vidare förflyttar Hellevik och Överlien (2016) fokus från de fysiska arenorna till de digitala plattformarna och beskriver det digitala våldet som en ny arena. De digitala plattformarna ses som en naturlig del av ungdomars liv och används för såväl underhållning som social interaktion. I vissa fall används digitala plattformar i sexuellt syfte. Sexting, att skicka och ta emot olika former av sexuella meddelanden, associeras av Hellevik och Överlien (2016) som en riskfaktor för ungdomar att utsättas för andra former av våld i sin parrelation. Författarna erkänner parrelationer som en viktig del av ungdomsåren, men att ungdomars bristande referenser om hur sunda eller osunda relationer fungerar påverkar deras uppfattning av vad som anses vara kränkande eller våldsamt beteende. Andra negativa konsekvenser av sociala medier som Korkmaz och Överlien (2020) för fram i sin kvalitativa studie är att de digitala plattformarna förenklar förövarens försök till fortsatt kontroll och kontaktskapande genom att göra upprepade fejkkonton. En blockering på ett konto betyder bara att ett nytt konto kan skapas och förövaren kan återgå till att försöka skapa kontakt. Dock framkommer det även positiva konsekvenser av användningen av sociala medier då offret med hjälp av sin mobil kan följa var den tidigare våldsutövande partnern befinner sig och kan således undvika att de råkar gå in i varandra.

3.5 Distinktionen mellan våld i ungas- och vuxnas parrelationer

Högström-Tagesson och Gallo (2022) belyser hur socialsekreterare beskriver våld i tonåringars parrelationer. I studien ställs socialsekreterares syn på våld i tonåringars

parrelationer mot våld i vuxnas nära relationer. Författarna positionerar våld i tonåringars parrelationer som ett växande samhällsproblem som riskerar att falla mellan stolarna då anmälningsfrekvensen är låg. Anledningar till den låga anmälningsfrekvensen beskrivs vara låg tillit till vuxna och ungdomars ovilja att berätta vad de varit med om.

Högström-Tagesson & Gallo (2022) påstår att *hur* våldet uttrycker sig är oberoende av ålder. Dock visar studien av Hellevik och Överlien (2016) att digitalt våld är vanligare förekommande i ungas parrelationer med hänsyn till ungdomars digitala användning. På grund av den bristande kunskapen om våld i tonåringars parrelationer ansåg socialsekreterare i Högström-Tagesson och Gallo (2022) att överföringen av kunskap från våld mellan vuxna resulterade i att uppkomsten av våld mellan tonåringar fick annorlunda faktorer. Faktorer för uppkomst av våld mellan tonåringar belystes vara avsaknad av vuxna färdigheter och avvikelser från vuxennormen, exempelvis bristande självkontroll. Bristande självkontroll resulterade därför i att våld mellan tonåringar förekom i mer offentliga utrymmen. Detta är något Korkmaz, Överlien och Lagerlöf (2022) också fann, där ungdomars intima våld tenderar att ta plats i utrymmen där vuxna finns närvarande, medan vuxnas våld ofta sker bakom stängda dörrar.

Ett annat sätt distinktionen av våld mellan tonåringar och vuxna benämns på är konsekvenserna av våldet. Högström-Tagesson och Gallo (2022) skriver att några socialsekreterare ansåg att unga inte fick lika stora konsekvenser som vuxna och därför inte var i behov av professionell rådgivning i samma utsträckning. Tonåringars parrelationer profileras som lättare att glömma då deras relationer ses som mer lättsamma och inte lika seriösa.

Att bortförklara våldet var något som en socialsekreterare i Högström-Tagesson och Gallo (2022) belyste i form av att vuxna negligerar våldet tills deras egen målgrupp inkluderas. Socialsekreteraren exemplifierade påståendet genom att berätta om ett fall där föräldrarna till en våldsutsatt tonårsflicka anmälde pojkvännen först när de själva blivit hotade. Våld i tonåringars parrelationer riskerar i flera fall att tonas ner när de ställs mot våld i vuxnas relationer. Bristen på lagar, förordningar och utbildning ses som en faktor till att våld i ungas parrelationer tonas ner och resulterar i en bortprioritering i utformningen av metoder. Våldet som förekommer mellan vuxna ses som ideala exempel som andra åldersgrupper utgår ifrån.

3.6 Sammanfattning av tidigare forskning

Vid sökning av tidigare forskning återkom samma författare i olika studier. Författarna som nämns i kapitlet är de som är mest framträdande inom forskning om våld i unga parrelationer i en svensk och nordisk kontext. Författarna har en central position och är återkommande i övrig litteratur som hänvisas till i vår studie.

Korkmaz och Överlien (2023) belyser i en av sina andra studier det ideella stödets betydelse för våld i ungas parrelationer. I studien görs tre delstudier som undersöker det ideella stödet kopplat till våld i ungas nära relation, våldsutsattas och våldsutövandes anonyma stödsökande online samt ungas syn på samhällets stöd. Studien har liknande perspektiv som de tidigare presenterade studierna i detta kapitel och tillför inget ytterligare perspektiv än det som nämnts. Vi har inte funnit tidigare forskning som återger svenska socialsekreterares synpunkter på fenomenet och arbetet med våld i ungas parrelationer. Vår studie har ett annat fokus än den tidigare forskning vi hittat, och vi hoppas därför att vi kan bidra till att fylla viktiga kunskapsluckor som saknas inom forskningen.

4. Teoretiskt ramverk och begrepp

Uppsatsen syftar till att undersöka socialsekreterare på enheter för barn- och ungas syn på och erfarenheter av arbete med våld i ungas parrelationer. Utifrån detta syfte och vårt insamlade undersökningsmaterial har vi valt att använda oss av en teoretisk referensram som utgörs av frontlinjebyråkrater, intersektionell teori och empowerment. Vi har valt att använda oss av Lipskys teori om frontlinjebyråkrater för att belysa socialsekreterares handlingsutrymme och dilemman i mötet mellan mänskliga behov och byråkrati. Intersektionell teori används för att analysera maktstrukturer inom socialt arbete och de utmaningar de professionella möter. Slutligen tillämpas empowerment som teori och metod för att lyfta maktöverföring i klientarbete.

4.1 Frontlinjebyråkrater

Enligt Lipsky (2010) är socialsekreterare en typ av vad han kallar för frontlinjebyråkrater. Frontlinjebyråkrater är de offentligt anställda individer som i sitt arbete kommer i direktkontakt med medborgarna och har även ett stort mått av diskretion/handlingsutrymme i sin yrkesutövning. Diskretionen har en central roll inom teorin och innebär i praktiken att socialsekreterare inte bara kan, utan ofta måste fatta beslut utifrån särskilda omständigheter i varje ärende då regler eller riktlinjer omöjligt kan täcka alla situationer (Lipsky 2010; Blomberg & Dunér 2023). Diskretionen innebär vidare att socialsekreteraren blir en beslutsfattande aktör inom byråkratin, och således genereras ett handlingsutrymme för socialsekreteraren som kräver ett agerande utifrån egna bedömningar vid varje unikt fall (Johansson, Dellgren & Höjer 2023). Den verkliga policyn för verksamheten skapas och reproduceras alltså av den enskilda socialsekreteraren (Blomberg & Dunér 2023).

Forskning inom socialt arbete har visat att socialarbetares beslutsfattande skiljer sig från de rationella idéerna om hur det bör gå till. Det ideella och rationellt linjära beslutsfattandet har inom yrket istället förknippats med en process där mål uppnås genom försök och misstag (Forkby, Höjer & Liljegren 2023). Anledningen till detta förklaras bero på yrkets komplexitet, att de mänskliga och sociala faktorer som återfinns i varje enskilt fall gör att

beslut helt enkelt inte går att förhålla sig linjärt och generellt till (ibid.). Socialsekreterare som möter ungdomar inom ramen för våld i unga parrelationer kan mot bakgrund av det sagda ha försvårade omständigheter i utredningsprocessen och beslutsfattandet då diskretionen föreligger inom ett problemområde som i en svensk kontext inte är vidare beforskat och där kunskapen är bristande.

Frontlinjebyråkraternas handlingsutrymme påverkas vidare av praktiska begränsningar som resurser, tid och hög arbetsbelastning. Det tvingar nämligen fram anpassningar för att genomföra beslut som i sin tur kanske inte följer de standardiserade regler eller policys som bör eftersträvas (Johansson, Dellgran & Höjer 2023; Lipsky 2010). Lipsky (2010) diskuterar anpassningar som en nödvändighet för att yrket ska fungera i praktiken, men att det leder till att beslut kan se olika ut. Det kan exempelvis betyda att ungdomar vars situation liknar varandra behandlas olika beroende på vilken socialsekreterare de möts av.

Frontlinjebyråkraternas praktiska begränsningar medför att rutinmässiga, så kallade ”rutiniseringar”, beslut används som en hanteringsstrategi i de fall då socialsekreterarnas arbetsbelastning är för hög (Lipsky 2010). Rutiner är nödvändiga för att hantera komplexiteten i arbetet (ibid.). Strukturen av rutiner behöver vara medvetet utformad för att inte riskera att ungdomens individuella behov förbises. Dilemmat beskrivs av Lipsky (2010) som att det finns en konflikt i socialsekreterarens roll, i den mening att yrket innebär att man på en och samma gång skall vara en hjälpande professionell och en representant för byråkratin.

4.2 Intersektionalitet

Begreppet intersektionalitet handlar om att synliggöra olika maktstrukturer och hur de påverkar varandra såväl inom som mellan grupper. Genom att synliggöra olika maktstrukturer kan flera påverkande strukturer blottläggas och belysas i en analys av exempelvis våldsutsattas livsvillkor, möjligheter till hjälp och stöd och våldets konsekvenser (Darj 2021). Maktstrukturer är centrala inom intersektionell teori, då det är krafter som skapar kategorier och grupper som därefter hierarkiseras och skapar

ojämlikhet. Maktstrukturerna påverkar samhället och dess institutioner på en övergripande och strukturell nivå och bärs upp av människors diskurser och ageranden.

Centrala kategorier för en intersektionell analys är klass, etnicitet, sexualitet, kön, funktionalitet och ålder (Mattsson 2021). När det kommer till analys av våld i nära relation tenderar könsperspektivet att ta stor plats. Genom en intersektionell analys synliggörs det att våld i nära relationer påverkas av mer än kön. Andra faktorer kan ha stor påverkan på den våldsutsattas livssituation och påverka effekten på stödet som erbjuds (Darj 2021). När det kommer till våld i ungas parrelationer kan såväl kön som ålder och sexualitet vara påverkande kategorier.

Inom socialt arbete kategoriseras klienter med syfte att organisera verksamheten, vilket även påverkar mötet mellan socialarbetare och klient (Mattsson 2021). Olika kategoriseringar får olika betydelse och effekter och bidrar med en förståelse för vilka socialarbetare arbetar med. Genom ett intersektionellt perspektiv kopplas förståelsen av kategorier till ett maktperspektiv och synliggör exempelvis maktrelationen mellan socialarbetare och klient, och dess betydelse om klienten är ett barn.

Ungdomar har olika förutsättningar i livet och vissa är bättre rustade än andra (Överlien 2021). En intersektionell analys kan utgå ifrån ett additivt eller intra-agerande perspektiv. Ett additivt perspektiv fokuserar på att utsatthet kan grunda sig i att man exempelvis är *tjej* eller *tonåring* och lägger därmed kategorierna på hög och analysen sker separat. Ett intra-agerande perspektiv anser istället att kategorierna *tjej* och *tonåring* påverkar varandra, att de intra-agerar (Darj 2021). Genom en intra-agerande analys får man en förståelse för hur kategorier samverkar med varandra och påverkar ungdomars livsvillkor, vilket bidrar till att gruppen ”våldsutsatta” ses som mer heterogen.

Ett intersektionellt perspektiv på våld i ungas parrelationer kan analysera våldsutsattas livssituation utifrån flera livsvillkor och därför möjliggöra en utvecklad analys av behovet av skydd och stöd. Det kan även bidra till kunskap om hur väl organisationer och arbetsplatser är förberedda för att erbjuda jämlikt stöd och skydd till våldsutsatta (Darj 2021).

4.3 Empowerment

Empowerment kan ses som både en teori och en metod. Det kan såväl handla om ett förhållningssätt för att stärka klienter och deras egna handlingsutrymme, som en tanke om hur människor kan ta sig ur maktlösheten och utjämna maktförhållanden (Svärd & Starrin 2016). Empowerment syftar på en slags hjälp till självhjälp, att stärka utsatta individer och grupper och öka makt, inflytande och självkänsla genom maktöverföring (ibid.).

Tew (2011) skriver att en person inte kan återfå makten genom andra, utan endast kan bli given möjligheten att återta makten över sig själv. Det är vanligt förekommande att socialtjänstens klienter känner sig maktlösa och upplever känslor av skam och förnedring (Svärd & Starrin 2016). Våldsutsatta klienter är inget undantag för känslor av maktlöshet och att vara våldsutsatt och tonåring kan dessutom öka känslan av maktlöshet och att vara mindre värd. Empowerment som teori kan på mikronivå handla om *hur* människor kan återta kontrollen över sitt liv. Att återfå känslor av effektivitet och kontroll är vitala för en persons återhämtning och uppbyggnad av resiliens (Tew 2011).

Utifrån socialarbetarens handlingsutrymme kan empowerment användas som en metod för att stärka de klienter som känner sig maktlösa (Svärd & Starrin 2016). En socialarbetare kan exempelvis arbeta med empowerment utifrån att uppmärksamma klientens behov av inflytande och självbestämmande och stärka klientens självförtroende till att fatta egna beslut. Socialsekreterarens förmåga att tillsammans med klienten synliggöra deras inneboende förmågor och erfarenheter till praktiska styrkor och färdigheter beskrivs av Healy (2014) som en stor del av arbetet med empowerment. Empowerment handlar också om att skapa en röd tråd mellan socialsekreterarens professionella arbetskunskaper och klientens vilja, drömmar och mål med framtiden. Genom att inte positionera den unga som ett våldsoffer, utan istället arbeta med erfarenheter och lärdomar, blir det möjligt att vända negativa erfarenheter till något som inte behöver få negativa konsekvenser (ibid). Ungdomen får därmed möjlighet att återta makten över sitt liv och minska risken att hamna i ett nytt destruktivt förhållande. Att återta makten över sitt liv kan handla såväl om positiva kognitiva tankemönster som tillit till samhällsstrukturens hjälp och utveckling.

5. Metod

I föreliggande kapitel redogörs vårt val av metod och metodologiska process, samt motivering till tillvägagångssätt och upplägg.

5.1 Förförståelse

Tidigare upplevelser och erfarenheter påverkar vår ontologiska utgångspunkt. Vår förförståelse ligger till grund för hur vi förstår och ser på ett fenomen (jfr Thurén 2019). Vid diskussion om val av forskningsämne insåg vi att våra kunskaper om fenomenet våld i ungas parrelationer och mängden tidigare forskning var begränsad. Det överraskade oss att fenomenet inte har uppmärksammats mer och att ett team inte redan tillsatts, med hänsyn till frekvensen av förekomst av fenomenet i Sverige. Under vår utbildning har vi fått begränsad kunskap om våld i nära relation, som endast utgått från vuxnas perspektiv och narrativ. Denna kunskap har legat till grund för vår förförståelse till denna studie och har använts för att appliceras på våld i ungas parrelationer.

5.2 Val av metod

Vi har utgått från studiens syfte och frågeställningar vid val av metod, vilket resulterat i en kvalitativ forskningsmetod (jfr Bryman 2018). Den kvalitativa ansatsens huvudfokus på ord, grundar sig på en ontologi att verkligheten är en produkt av det sociala och konstruktiva och blir relevant då vi ämnar förstå det mångfacetterade fenomen som våld i ungas parrelationer utgör (ibid.). Den kvalitativa metoden möjliggör ett fenomenologiskt synsätt i studien där beskrivning och förståelse utifrån konstruktivism framhävs (jfr Kvale & Brinkmann 2014). Intervjuernas kontext har skapat en förståelse då den genererat personliga tolkningar av fenomenet och ger oss en djupgående förståelse för professionella tankegångar och erfarenheter (jfr Kvale & Brinkmann 2014). Att använda oss av intervjuer gav även förutsättningar till följdfrågor och förtydliganden för att undvika eventuella missförstånd (jfr Bryman 2018).

Valet av kvalitativ metod begränsar studiens representativitet. Intervjuer med ett fåtal socialsekreterare medför inte en generaliserad bild av alla socialsekreterare och resultatet kan inte generaliseras i den utsträckning som en kvantitativ metod medfört (jfr Bryman 2018). Dock är inte vårt syfte med studien att generalisera utan att djupdyka i förståelsen för fenomenet våld i ungas parrelationer.

5.3 Urvalsprocess

Studien har ett målinriktat urval där alla deltagare är socialsekreterare som arbetar på enheter för Barn och unga inom Socialtjänsten. Det målinriktade urvalet innebär att vi har valt våra deltagare utifrån kriterier som gör det möjligt att besvara studiens frågeställningar (jfr Bryman 2018). Under urvalsprocessen har även ett snöbollsurval använts. Ett snöbollsurval innebär att deltagare inom det redan målinriktade urvalet själva har kontaktat eller föreslagit andra potentiella deltagare som befinner sig inom studiens inklusionskriterier (Bryman 2018).

För att komma i kontakt med potentiella deltagare påbörjade vi urvalsprocessen med att mejla enhetschefer och förste socialsekreterare som alla arbetar på olika enheter för barn och unga i Göteborg. Vi fick dock inga svar på våra mejl och valde därför att mejla enskilda socialsekreterare i andra kommuner i Västra Götaland. Även denna gång var intresset att delta lågt. Vi bestämde oss därför för att ringa enskilda socialsekreterare, fråga bekanta om de kunde hjälpa oss att hitta deltagare och lade ut ett inlägg i en Facebookgrupp för socionomer. Totalt har vi genomfört sex enskilda intervjuer med socialsekreterare på enheter för Barn och unga. Två intervjudeltagare fick vi direktkontakt med via mejl och resterande fyra tipsade andra deltagare oss om, dvs. vi fick kontakt med dem genom ett snöbollsurval.

5.4 Insamling av empiri

Den intervjuform som vi använt oss av är semistrukturerade intervjuer då vi efterfrågat intervjudeltagarnas egna syn på fenomenet. Intervjuguiden var indelad i tre olika teman

som grundade sig på våra frågeställningar. Den utgjordes alltså av planerade frågor för att säkerställa att berörda teman och frågor togs upp. Samtidigt medgav intervjuformen att vi kunde vara flexibla i intervjusituationen och att vi kunde anpassa oss efter deltagarnas berättelser och svar samt ställa följdfrågor (jfr Kvale & Brinkmann; Bryman 2018). Att utföra en intervju, likt beskrivet, fångar individens upplevelser av fenomenet utan att vår subjektivitet färgat forskningsprocessen (ibid.).

Fyra av intervjuerna ägde rum på intervjudeltagarens arbetsplats, i ett besöksrum, medan de resterande två ägde rum på Teams. Att de fysiska intervjuerna ägde rum på respektive intervjudeltagares arbetsplats gjordes dels för att underlätta för deltagande, dels för att deltagarna skulle befinna sig i något som kan ses som en naturlig miljö där de känner sig trygga och bekväma (jfr Jacobsen 2012). De två digitala intervjuerna ägde rum under arbetstid, men utan en specifikt uttalad plats. Två av de sex intervjuerna genomförde vi tillsammans, medan resterande intervjuer delades upp och genomfördes enskilt.

Samtliga intervjuer ljudinspelades på våra mobiltelefoner för att underlätta och skapa förutsättningar för en analys av empirin som är av god kvalitet, eftersom intervjudeltagarnas redogörelser kan återges (jfr Bryman 2018). Att spela in intervjun medförde även att vi upplevde en bättre närvaro under intervjun då behovet av anteckningar var sekundär. Det fanns en medvetenhet om att inspelning av intervjuer potentiellt påverkar deltagarna då det kan skapa oro eller en självmedvetenhet om vad som framförs (ibid.). För att undvika dessa känslor försäkrade vi intervjudeltagarna om konfidentialitet och att det inspelade materialet kommer att hanteras på ett säkert sätt, samt att det kommer att raderas när studien är färdig och godkänd (se avsnitt 5.8).

5.5 Bearbetning av empirin

Efter att intervjuerna genomförts transkriberades ljudinspelningarna. Det gjordes med hjälp av funktionen ”transkribera” i Microsoft Word 365. Därefter lyssnade vi igenom varje intervju samtidigt som vi läste och korrigerade transkriberingarna, allteftersom vi upptäckte sådant som inte stämde med ljudinspelningen. Meningsbyggnad och grammatik har i vissa meningar ändrats för att skapa fullständiga meningar, dock har inte meningens

betydelse eller innehåll ändrats. Detta har gjorts då människors sätt att uttrycka sig verbalt ibland inte blir lika välformulerat i skrift (Bryman 2018). Under bearbetning av empirin har personuppgifter, såsom namn och fall, som deltagarna nämnt under intervjuerna, fingerats.

5.6 Analyismetod

Vi har analyserat det insamlade empiriska materialet med hjälp av tematisk analys. Det innebär att vi kodade det transkriberade materialet, där kodningen innebär att vi gjort noteringar på återkommande ord och beskrivningar (jfr Bryman 2018). Koderna har efter det grupperats och delats in i olika teman. De teman som bildades medförde sammanhängande svar och beskrivningar av våra kvalitativa data (ibid.).

Vi har vidare använt oss av öppen kodning, där vi brutit ner empirin i mindre delar och på så vis skapat "öppna" koder som beskrivit vad den delen handlar om (jfr Bryman 2018). Den öppna kodningen har genererat en empirisk överblick som vi sedan kunna arbeta fram teman ifrån. De teman och underteman som framträdde ur kodningen diskuterades fram gemensamt, där citat från intervjuer togs ut för att exemplifiera och precisera temat.

Efter gemensamt framtagna teman och underteman effektiviserade vi arbetet och skrev om varje tema var för sig. Vi satt tillsammans under skrivprocessen för att direkt kunna samtala om frågor eller funderingar. När analysprocessen var avklarad lästes och bearbetades texten gemensamt för att kunna säkerställa att de olika delarna passade bra ihop utan att gå in i varandra.

5.7 Studiens tillförlitlighet

För att vår kvalitativa studie ska anses tillförlitlig behöver såväl forskningens trovärdighet, överförbarhet och pålitlighet som dess konformitet stärkas (Bryman 2018; Guba & Lincoln 1994). Dessa begrepp kan ses som alternativ till begreppen validitet, reliabilitet och

generaliserbarhet som forskare ofta utgår ifrån vid analys av studiers tillförlitlighet (Bryman 2018).

5.7.1 Trovärdighet

Ett sätt att utvärdera en studies tillförlitlighet är genom dess trovärdighet. Trovärdighet är den kvalitativa forskningsmetodens motsvarighet till intern validitet (Bryman 2018). Social verklighet är kontextuellt bunden och kan ha flera olika beskrivningar, därför är trovärdigheten inom forskning av stor relevans för dess tillförlitlighet. Trovärdigheten är även avgörande när det kommer till forskningens acceptans inom fältet (ibid.). För att stärka trovärdigheten i studien har vi valt intervjudeltagare med arbetserfarenhet inom myndighetsarbete, men även med ungdomar. Socialsekreterarnas erfarenheter och upplevelser inom sin profession gör dem till primärkällor.

Ytterligare metoder för att stärka studiens trovärdighet är respondentvalidering som syftar på att vi som forskare förmedlar vårt resultat till de deltagare som deltagit i intervjuerna (Bryman 2018). Intentionen med respondentvalidering är att få en bekräftelse på att den beskrivning vi som forskare har förmedlat är riktig. Vi har under forskningsprocessen inte kunnat använda oss av respondentvalidering, på grund av studiens tidsbegränsning. Intervjudeltagarna har inte fått ta del av det sammanställda resultatet innan avslutat arbete, men för att undvika missförstånd har vi under intervjuerna ställt följdfrågor, bett om förtydliganden, sammanfattat och återberättat det intervjudeltagare sagt för att stärka studiens respondentvalidering. Det finns flera faktorer som påverkar deltagarnas syn på fenomenet våld i ungas parrelationer, såsom exempelvis egna erfarenheter, arbetslivserfarenhet och kunskap.

5.7.2 Överförbarhet

När det kommer till studiens möjlighet till överförbarhet är den begränsad. Överförbarhet kan liknas med extern validitet, även kallad generaliserbarhet. Kvalitativ forskning inbegriper ofta en liten grupp individer med gemensamma erfarenheter (Bryman 2018). I

vår studie innebär detta sex socialsekreterare som alla arbetar på enheter för barn och unga inom socialtjänsten. Genom att intervjua dem om deras syn på och arbete med fenomenet våld i ungas parrelationer får vi en empiri som har ett djup, snarare än en bredd. Syftet med vår studie är inte att kunna överföra eller generalisera vårt resultat på en större population. Genom att få djupa och täta beskrivningar möjliggörs dock överföring av resultatet till andra miljöer. Resultatet av studien kanske inte kan ligga till grund för generalisering och applicering av insatser i hela landet, men kan möjliggöra för fortsatt forskning om stöd och insatser för unga i parrelationer där våld förekommer (jfr Bryman 2018).

5.7.3 Pålitlighet

Ett granskande synsätt är av vikt för att stärka studiens pålitlighet och kan liknas med begreppet reliabilitet (Bryman 2018). Att försöka replikera och återfå samma resultat igen, kan vara svårt inom kvalitativ forskning på grund av dess kontextbundenhet. Detta kan bland annat handla om huruvida intervjudeltagarna ändrar sitt svar eller ger olika svar till olika intervjuare (Kvale & Brinkmann 2014). Huruvida intervjudeltagarna ändrar sitt svar för andra intervjuare, är inget vi kan styra. Ny erhållen kunskap och erfarenhet hos deltagarna är några faktorer som kan påverka intervjudeltagarens framtida svar.

Istället för fokus på konsistens och replikerbarhet har vi fokuserat på att redogöra tydligt för alla faser av forskningsprocessen, för att ge möjlighet till att similära studier kan genomföras. Under hela forskningsprocessen har vi även haft en handledare som granskat oss, med syfte att vägleda samt säkerställa en viss kvalitet på studien.

Vid planering och genomförande av intervjuerna har vi haft intervju- och kontexteffekten i åtanke för att stärka studiens pålitlighet. Därför har vi försökt att genomföra våra enskilda intervjuer på ett likadant sätt och med likadana förutsättningar. Att några av intervjuerna genomfördes enskilt kan bidra till en så kallad intervjuareffekt. Vi som undersöker fenomenet och leder intervjuerna kan ha en implicit påverkan på intervjudeltagaren (jfr Jacobsen 2012). Olika faktorer som kan påverka intervjudeltagaren kan vara vårt kroppsspråk, sätt att tala eller följdfrågorna vi ställer. De olika stimuli vi utger kan generera

olika resultat. Intervjuareffekten är dock omöjlig att kontrollera, men något vi tar med oss vid analys av resultatet (jfr Jacobsen 2012).

5.7.4 Konfirmerbarhet

Att kunna styrka och konfirmera en studie motsvarar objektivitet och syftar på att säkerställa att man som forskare agerat med goda intentioner (Bryman 2018). Objektivitet är ett mångtydigt begrepp som kan handla om att inte låta personliga värderingar eller teoretisk inriktning påverka utförandet och slutsatserna, och att inte ställa ledande frågor.

Vid val av forskningsämne var vi medvetna om hur viktigt fenomenet våld i ungas parrelationer är att belysa. Vår kunskap om myndighetsutövning och socialsekreterares erfarenhet av fenomenet var dock begränsad, vilket bidragit till att vi kunnat närma oss studieobjektet utan några större fördomar eller förutfattade meningar (jfr Bryman 2018). Fullständig objektivitet som forskare är ouppnåelig inom samhällsvetenskaplig forskning och för att inta en så objektiv roll som möjligt utformade vi en intervjuguide med flera öppna frågor, för att möjliggöra djupgående svar utifrån intervjudeltagarens utsagor.

För att bibehålla en opartisk roll har vi även reflekterat under forskningsprocessen gång över hur vi formulerar oss och går till väga för att få intervjudeltagare. Att reflektera över vårt tillvägagångssätt gällande att kontakta intervjudeltagare, grundar sig i att inte styra innehåll och resultat utefter personliga relationer och ställningstaganden. En annan metod vi använt oss av för att bibehålla en någorlunda objektiv roll, är att vara öppna för valet av teorier. Detta med syfte att undvika att försöka bekräfta en specifik teori och istället låta teorier framträda ur empirin.

5.8 Forskningsetiska överväganden

Samhällsvetenskaplig forskning har både vetenskapliga och mänskliga intressen. Forskningen ska inte bara öka kunskapen om människors sociologi och psykologi, utan även kunna användas i förebyggande syfte (Kvale & Brinkmann 2014). För att forskning skall kunna bedrivas med god kvalitet, är etiska övervägande och en god forskningssed

genom hela forskningsprocessen avgörande (Vetenskapsrådet 2024). Att forskningen skall bedrivas fritt är en förutsättning för att kunna generera ny kunskap. Forskning överlag behöver vara nyttig, värdefull eller vinstgivande (Nygren 2019)

När det kommer till val av urval valde vi mellan att intervjua socialsekreterare på enheter för barn och unga eller socialsekreterare på enheter för våld i nära inom socialtjänsten. Valet och tillvägagångssättet har betydelse för vilken kunskap man söker (Kvale & Brinkmann 2014). Socialsekreterare som arbetar med våld i nära relation har mycket kunskap om fenomenet ur ett vuxenperspektiv och arbetar med personer över 18 år. För att stärka tillförlitligheten ansåg vi socialsekreterare på barn och unga som den bäst lämpade målgruppen för studien, med hänsyn till deras arbete och kunskap om ungdomar. Socialsekreterare på Barn och unga arbetar främst med våld som förekommer inom barnets familj, men är den aktör som får in alla orosanmälningar och ansökningar gällande barn, medan socialsekreterare på enheter för våld i nära främst riktar sig till vuxna.

Inom såväl kvantitativ som kvalitativ forskning behövs det tas hänsyn till fyra etiska grundprinciper. Dessa utgörs av informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Bryman 2018). *Informationskravet* syftar på att forskaren ska informera deltagarna om studiens syfte och utförande, men även deras rätt till frivilligt deltagande och att avbryta sin medverkan (Bryman 2018). Alla intervjudeltagare fick i samband med inbjudan att delta, ta del av ett informationsbrev om studien och ett annat om hur personuppgifter behandlas utifrån GDPR (se bilaga 1 och 3). I informationsbrevet fanns information om studiens syfte, anonymitet och sekretess, deltagarnas rätt att avbryta sin medverkan och vad det innebar att delta i studien. För att försäkra oss om att intervjudeltagaren tagit del av informationsbrevet, inledde vi varje intervju med att berätta syftet och intervjudeltagarens rättigheter att avbryta eller avstå från att besvara en fråga. Syftet med studien har ändrats efter bearbetning av resultatet, men inte i den grad att det blivit en annan studie. Därför anser vi att ett nytt informationsbrev till intervjudeltagarna inte har varit nödvändigt.

Att inleda intervjuerna med att berätta om syftet och deltagarnas rättigheter gjordes även med hänsyn till *samtyckeskravet*, som syftar på att deltagarna medverkar på frivilliga grunder och kan dra tillbaka sitt samtycke när som helst under forskningsprocessen (ibid.). Intervjudeltagarens muntliga samtycke spelades in i början av intervjun. En av

intervjudeltagarna ur snöbollsurvalet tillfrågades om deltagande på plats av sin kollega och kunde därför inte ta del av informationsbrevet i förväg. Då intervjun genomfördes några minuter efter att personen tillfrågats, gjordes en sammanhangsmarkering där vi förklarade studiens syfte, genomförande, och de rättigheter som intervjudeltagaren har. Personen fick även ta del av informationsbrevet i efterhand och uppmanades att ta kontakt med oss om några frågor uppkom, eller om personen ville dra tillbaka sitt samtycke.

Deltagarna i studien har, i informationsbrevet och muntligen, försäkrats om anonymitet i den färdiga studien. Deltagarnas namn har därför fingerats under bearbetningen av empirin, för att utesluta identifiering utifrån namn. Anonymitet gentemot forskarna är dock ouppnåelig vid intervjuer då vi besitter information om personuppgifter. Alla uppgifter om deltagarna behandlas i studien utifrån *konfidentialitetskravet* (Bryman 2018). Att medverka i intervjuer kan ha konsekvenser för en intervjudeltagare (Kvale & Brinkmann 2014). Att uttala sig från sin professionella yrkesroll gällande syn på handlingsutrymme och kunskap kan upplevas känsligt. Socialarbetaren kan vilja vara lojal gentemot sin arbetsplats, men samtidigt vara ärlig med sina tankar och upplevelser. För att deltagarna inte ska ta skada av sitt deltagande, är det viktigt att uppgifter om alla deltagare behandlas konfidentiellt och förvaras skyddade från obehöriga (Bryman 2018). För att skydda obehöriga från tillgång till uppgifter om deltagarna har säkerhetsåtgärder tagits. Alla uppgifter, inspelat material och transkriberingar har förvarats på lösenordsskyddade telefoner och datorer som endast vi har haft tillgång till.

Nyttjandekravet handlar om att de uppgifter som vi tar del av om enskilda intervjudeltagare endast används för forskningsändamålet (Bryman 2018). Detta framförde vi muntligen vid varje intervjutillfälle samt i informationsbrevet. Allt insamlat material, dvs. ljudinspelningar såväl som transkriberingar, kommer dessutom att raderas efter att studien har godkänts i samband med examinationen.

5.9 Arbetsfördelning

Arbetet med studien har fördelats lika mellan oss författare under hela processen. Beslut har tagits gemensamt kontinuerligt och kommunikationen mellan oss har fungerat väl. Vår

gemensamma vilja att göra en så bra studie som möjligt har medfört att vi båda varit disciplinerade och bidragit lika mycket till arbetet. När en av oss har kört fast eller funderat över något, har den andra hjälpt till så att skrivprocessen fortskridit enligt planerna. Kommunikationen med vår handledare har också varit en bidragande faktor till en bra arbetsfördelning då vi genom handledning fått specifik och konkret kritik, vilket gjort att vi kunnat dela upp det som behövts omformuleras eller läggas till. Detta har gjort att arbetet löpt på utan hinder vad gäller arbetsfördelning och kommunikation. Likaså har uppdelningen av intervjuer känts naturlig och bra. Vi har haft stor tillit till varandra att genomföra intervjuer på varsitt håll.

6. Resultat och analys

I detta kapitel presenteras studiens resultat med tillhörande analys utifrån teoretiska utgångspunkter. Utifrån vår insamlade empiri och tematiska analys har tre huvudteman med vardera tillhörande underteman utkristalliserats: *fenomenet våld i ungas parrelationer, upplevelser av handlingsutrymme och val av stödinsatser.*

6.1 Fenomenet våld i ungas parrelationer

Det första huvudtemat handlar om samtliga socialsekreterares yrkesmässiga beskrivningar av hur de ser på fenomenet våld i ungas parrelationer. Utifrån både liknande och diskrepanta beskrivningar av fenomenet har tre underteman framträtt, vilka är: *låg förekomst, svårigheten att upptäcka och mönster hos våldsutsatta.*

6.1.1 Låg förekomst

Under samtliga intervjuer framkom det att våld i ungas parrelationer är ett fenomen som sällan eller aldrig kommer till socialtjänstens kännedom. Tiden intervjudeltagarna har arbetat på sin arbetsplats skiljde sig åt, men synen på förekomsten av fenomenet var densamma. En deltagare uttryckte följande om förekomsten av ärenden kopplat till våld i ungas parrelationer:

Min upplevelse är att jag inte varit med om ett enda ärende faktiskt. (...) Jag upplever nog att vi upptäcker det alldeles för sällan. Jag tror att det är mycket vanligare än vad vi ser här.

- Intervjudeltagare 1

Intervjudeltagaren lyfter i citatet en medvetenhet om förekomsten men att fenomenet är svårupptäckt. Flera deltagare uttrycker i intervjuerna misstankar om ett stort mörkertal kopplat till våld i ungas parrelationer, där några intervjudeltagare för ett resonemang om ungdomars svårigheter med att prata om sin utsatthet med professionella och att hellre ta

hjälp av sitt sociala nätverk. Den låga förekomsten av ärenden kopplat till våld i ungas parrelationer kan analyseras utifrån intersektionalitet (Darj 2021). Att ungdomar eventuellt väljer att söka hjälp hos andra aktörer, exempelvis ungdomsmottagning eller stödchattar, kan utifrån en intersektionell analys bero på den maktstruktur som tillkommer hos socialtjänsten (jfr Darj 2021). Att vara barn och ingå i kategorin ”klient” skapar en ojämlikhet gentemot socialarbetaren. Ungdomars olika livsvillkor har betydelse för deras syn på behov och stöd. En ungdom som befinner sig i en våldsamt relation, men har ett socialt nätverk, kan eventuellt välja att ta hjälp av sin inre krets istället för myndigheter. Om en ungdom redan är aktiv inom socialtjänsten och har tilldelats en klientkategori, riskerar deras våldsutsatthet att samkategoriseras, vilket påverkar socialarbetarens förståelse för vilka de arbetar med (jfr Mattsson 2021). Socialarbetarens förståelse för kategorin kopplas till ett maktperspektiv och påverkar maktrelationen mellan klient och socialarbetare.

6.1.2 Svårigheten att upptäcka

Samtliga intervjudeltagare berättade att orosanmälningar som direkt handlar om våld i unga parrelationer är ovanliga, och därför inleds sällan utredningar gällande fenomenet. De orosanmälningar som trots allt kommer till socialtjänsten beskrivs främst komma från andra aktörer, såsom polis, kurator på skola eller ungdomsmottagning. Anmälningarna rör enligt intervjudeltagarna oftast en enskild individ och har sällan någonting med ungdomens parrelation att göra. Utredningar inleds därför sällan direkt på våld i ungas parrelationer, utan är i så fall någonting som kan framkomma under en pågående utredning.

En deltagare förklarar hur det kan vara svårt att upptäcka och nå det potentiellt befintliga våldet i en utredning, då frågor om våld inte ställs på rutin:

Men om de har en partner så tror jag inte att vi på rutin frågar: hur beter sig den här partnern mot dig då? Utan då tänker man: vad trevligt att du har det! (...) Precis som i våld i nära relationer mellan vuxna så säger man ju såklart inte till sina föräldrar att den här killen som kommer hit och fikar med oss ibland, och som naturligtvis ger ett sken av att vara gullig, kanske inte alltid är det. Och ja, vi

frågor om vänner och fritid liksom, men jag tror säkert att man kan missa en sån här sak.

- *Intervjudeltagare 2*

Intervjudeltagaren beskriver hur det inte är rutin att fråga om en partners beteende i situationer där det potentiellt kan finnas en risk för våld. Frontlinjebyråkrater styrs oftast av organisatoriska riktlinjer som inte alltid tillåter hänsyn till dolda problem, såsom våld i ungas parrelationer (jfr Lipsky 2010). Att förövaren ger sken av att vara "gullig" försvårar även upptäckten av våld och kan möjliggöra att det osynliggörs i mötet med ungdomen. Frontlinjebyråkrater har oftast begränsad tid i arbetet, vilket kan riskera att det inte finns möjlighet att upptäcka våldet om det ges ett sken av att allt är bra (jfr Lipsky 2010). Deltagaren nämner att frågor om vänner och fritid ställs. Prioriteringen av andra frågor och den potentiella strukturella tidsbristen gör det svårt för socialsekreterare att undersöka teman som inte uppenbart är tydliga i samtalet. Socialsekreterare som frontlinjebyråkrater syns även i hur flera deltagare uttrycker hur deras yrkesroll i första hand inte handlar om att ta upp våldsfrågor om det inte rör sig direkt om våld.

En annan svårighet i upptäckten av våld beskrivs av intervjudeltagarna vara det digitala våldet som sker. Den digitala världen förklaras göra det svårt för vuxna att överlag ha översikt gällande det som sker framför skärmarna. I citatet nedan vill en deltagare förmedla betydelsen av att förstå vad datoranvändning faktiskt kan innebära.

Förstår man liksom vikten av att ha koll på barnets datoranvändande? Förstår föräldrarna att det är en hel värld där ute? Inte liksom bara att han sitter i sitt rum och grejar med sin dator. Utan allt händer ju där.

- *Intervjudeltagare 2*

Deltagaren påvisar en begränsning i handlingsutrymmet gällande att upptäcka det digitala våldet. Utifrån en analys av teorin om frontlinjebyråkraters handlingsutrymme kan bristen på inkommande information till socialtjänsten påverka verksamhetens struktur och insatser (jfr Johansson, Dellgran & Höjer 2023; Lipsky 2010). Handlingsutrymmet begränsas på så vis att socialsekreterarna uttrycker ett behov av föräldrars förståelse för vikten av att ha koll på barnets datoranvändande. Det innebär att upptäckten av det digitala våldet kan vara

något som behöver uppmärksammas av föräldrarna för att ett samtal kring digitalt våld ska kunna föras.

En intersektionell analys av citatet synliggör även maktrelationen mellan föräldrar och barn och dess påverkan på socialtjänsten som institution. Ett barns hemlighållande av sin digitala våldsutövning kan utifrån en intra-agerande analys leda till ett tillskrivande av olika kategorier för barnet (jfr. Darj 2021). I analysen kan barnet tilldelas kategorier såsom ”barn”, ”våldsutövare” och i viss mån ”makthavare”, då döljandet av information från föräldrarna om sitt våldsutövande kan sätta barnet i en maktposition (jfr Darj 2021). Den normaliserade maktrelationen mellan barn och föräldrar kastas om och skapar ett maktskifte. Att föräldrar inte får vetskap om barnets utövande av digitalt våld gentemot sin partner försvårar möjligheten att förebygga våldet, samt söka hjälp och stöd. Bristen på inkommande information till socialtjänsten kring barns användning av digitalt våld lämnar verksamheten i okunskap om fenomenet och utformar därför inga insatser som kan stoppa våldet (jfr Darj 2021).

En del av intervjudeltagarna menar också att socialtjänsten inte är den myndighet som i första hand behöver vara huvudman för våld i unga parrelationer. Det är inte alltid ungdomar kommer till socialtjänsten då situationer hanteras med hjälp av skola, föräldrar eller ungdomsmottagning. Att ungdomsmottagningens samtal med ungdomarna inte når fram till socialekreterarna beskrivs både som positivt och negativt. Om information stannar på ungdomsmottagningen, begränsas socialekreterarnas möjlighet att agera. En intervjudeltagare är i följande citat trots det positiv till ungdomsmottagningen:

Orosanmälningar kommer inte in från ungdomsmottagningen särskilt ofta. Men jag tror att de har jättemycket information. Men å andra sidan, får ungdomarna den hjälp och stöd som behövs hos ungdomsmottagningen, finns det ju egentligen inte någon stor anledning till att vi ska liksom... för vi har inga andra resurser som skulle vara bättre än ungdomsmottagningen ändå.

- Intervjudeltagare 3

Deltagaren diskuterar i citatet den låga frekvensen av anmälningar från ungdomsmottagningen, men ser samtidigt att en ungdoms potentiella relationsvåld hanteras

på en institution med goda kunskaper. Att anmälningar inte inkommer till socialtjänsten kan utifrån begreppet empowerment ses som fördelaktigt. Empowerment handlar om att hjälpa individer att ta sig ur känslan av maktlöshet, men även återfå kontrollen i sitt liv (jfr Swärd & Starrin 2016; Tew 2011). Då ungdomar påvisats ha låg tillit till vuxna och dessutom befinner sig i en maktlös och våldsutsatt position kan det vara bra att ungdomsmottagningen inte riskerar bryta förtroendet för ungdomen genom en anmälan (jfr Tew 2011). Ungdomens förmåga till resiliens kan stärkas om tillit till samhällsstrukturens hjälp finns och en förutsättning för återuppbyggandet av tilliten är ungdomsmottagningens bibehållande av information från socialtjänsten. En annan intervjudeltagare berättar också att orosanmälningar i stort sett aldrig kommer in från ungdomsmottagningen men menar att det grundar sig i en ovilja att vara en institution som har ett rykte om att orosmäla. Det kan visserligen ses som problematiskt att socialtjänsten och ungdomsmottagningen inte samverkar mer i ärenden gällande våld i ungas parrelationer, och kan resultera i att socialsekreterare inte får tillgång till betydelsefull information.

6.1.3 Mönster hos våldsutsatta

I diskussionen med intervjudeltagarna om mönster hos våldsutsatta eller våldsutövare, präglades mestadels diskussionerna av mönster hos våldsutsatta än våldsutövare. Ungdomar som riskerar att utsättas för, eller redan är utsatta för våld i sin relation, har av deltagarnas utsagor vissa uppseendeväckande mönster. Fenomenet uttrycktes i samtliga intervjuer utifrån tvåkönsmodellen. Mönster med tillhörande likheter och skillnader beskrivs därför uteslutande tillhöra antingen tjejer eller killar. Framträdande i samtliga intervjuer var beskrivningar av tjejers mönster och position som våldsutsatt. I citatet nedan uttrycker sig intervjudeltagaren om egenskaper och mönster hos tonårstjejer i våldsamma parrelationer:

Det är nog framförallt unga tjejer som inte mår så bra i grunden, och det kan ju vara baserat på att de har det tufft hemma. Tjejer som kanske bor ensamstående, alltså med en mamma som ensamstående som själv har en psykisk ohälsa. Som den här ungdomen själv också har utvecklat till någon form av psykisk ohälsa, och

söker bekräftelse. Men att det lätt blir destruktiva förhållanden liksom, det är ju inte alls ovanligt.

- Intervjudeltagare 1

Intervjudeltagaren beskriver tjejer som offer för psykisk ohälsa och därför präglas av osäkerhet och trygghetssökande. En annan intervjudeltagare ser ett mönster i att ungdomar utifrån att befinna sig i riskfyllda miljöer i högre utsträckning tenderar att utsätta eller utsättas för våld:

Man är liksom pigg på att ha kul istället. Att dricka alkohol, röka på, hänga på olika fester, och säga till föräldrarna att man sover någon annanstans. Sådana miljöer genererar ju också dåliga saker. Att alla inte är där bara för att ha kul. Utan blir man väldigt påverkad och är på fester utan vuxna så blir ju tjejer våldtagna, eller sexuellt antastade eller illa behandlade.

- Intervjudeltagare 2

Utifrån ett intersektionellt perspektiv går det med citatet att argumentera för att kategorin ‘våldsutsatt tjej’ inte är en homogen kategori utan är påverkad av andra faktorer som i sin tur leder till ett visst typ av agerande eller mönster (jfr Darj 2021). Deltagarens utsaga kan urskilja diskursen om att riskfyllda miljöer påverkar ungdomar negativt och kan vara en bidragande faktor till eventuell utsatthet. Den tilldelade kategorin kan förklaras som en produkt av de olika maktstrukturer som inom samhället faller in i olika hierarkiska kategorier som också bärs upp av människor och diskurser (jfr Darj 2021). Ungdomens mönster ses inte av deltagarna som ett isolerat problem. Problemen kan komma från exempelvis tuffa hemförhållanden, etablerade könsroller som porträtterar unga tjejer som offer och killar som förövare, samt umgängen och miljöer som genom sina kategoriska tillhörigheter påverkar ungdomen.

6.2 Upplevelser av handlingsutrymme

Det andra huvudtemat handlar om socialsekreterares upplevelser av deras handlingsutrymme vid misstanke om våld i ungas parrelation. Vid tematisering av

resultatet kunde vi urskilja fyra underteman, vilka är: *stöd och riktlinjer, begränsningar, arbete på rutin och en slussande instans.*

6.2.1 Stöd och riktlinjer

Det återges överlag positiva beskrivningar av deltagarna i hur de upplever sig kunna agera i fråga om stöd och riktlinjer inom ramen för yrkesrollen. Intervjudeltagarna ger en generell bild av att de vet hur de ska ta sig an samtal både med våldsutsatta och förövare, och lyfter just stödsamtal som en grundpelare inom handlingsutrymmet. En kollegial trygghet i att kunna bolla frågor med kollegor och arbetsledare, uppges ge ett bra stöd. Trots upplevd trygghet i sitt handlingsutrymme hos socialsekreterarna på de undersökta enheterna för barn och unga är rådfrågning av våld i nära teamet vanligt förekommande i utredningar eller vid frågor om våld i ungas parrelationer.

Att man tar kontakt med det här teamet som jobbar med parrelationer, där våld förekommer. Så kan ju de ta över och arbeta lite mer med den aspekten och sen vi på barn och unga...vi försöker mest säkerställa att barnet inte liksom befinner sig i en miljö där de tar skada av våld.

- Intervjudeltagare 4

Det ges en bild av att våld i nära teamet besitter mer kunskap om våld då det förekommer mer frekvent där, och förklaras vidare med att de därför kan bidra med kunskaper till arbetet med barn och unga. En annan deltagare ger en liknande utsaga men utifrån kompetens:

Sen har vi våld i nära teamet, ett team som jobbar med vuxna, så man kan ta stöd och hjälp av dem och också bolla frågor med. Där finns ju mer kompetens också att liksom kunna använda sig av.

- Intervjudeltagare 3

Båda deltagarna i de två ovanstående citaten uttrycker en positiv syn på möjligheten att ta stöd från våld i nära teamet. Eftersom alla intervjudeltagare inte främst arbetar med

ärenden där våld i ungas parrelation framkommer, talade vissa deltagare utifrån hur de hypotetiskt sett skulle göra. Resonemanget om hur de skulle gå tillväga vid misstanke om våld går i linje med deltagarna som haft ärenden där det förekommit våld i ungas parrelation. Ur perspektivet om frontlinjebyråkraters handlingsutrymme är det tydligt att det finns kännedom och handlingsutrymme att fråga om stöd av andra socialsekreterare (jfr Blomberg & Dunér 2023). Att handlingsutrymmet möjliggör ett samarbete socialsekreterare emellan kan medföra att information och kunskaper utbyts för att sedan inkorporeras inom respektive kompetensområde. Situationer som kräver att socialsekreteraren använder sin diskretion likt denna synliggör den komplexitet det innebär att arbeta med människor.

Utifrån en intersektionell analys ser inte socialsekreterarna något hinder i att våld i nära teamet arbetar med en äldre målgrupp. Ålder som annars är en central kategori inom intersektionaliteten får här en sekundär roll, där det viktigaste istället blir att inhämta korrekt information från en grupp som besitter speciella kunskaper om våld (jfr Mattsson 2021). Kompetens och kunskaper om våld i nära relationer förklaras kunna återfinnas mest hos det team som direkt arbetar med fenomenet våld. Socialsekreterarna som arbetar med barn och unga kan sedan applicera de erhållna kunskaperna på sin yngre målgrupp.

Deltagarna förmedlar vidare att det ges kontinuerliga internutbildningar som bland annat riktar in sig på våld, vilket gör att de känner sig kompetenta att prata om det. Utbildningarna förklaras dock inte relateras till våld i ungas parrelationer. En deltagare beskriver följande:

Vi går mycket utbildningar. (...) Så det finns mycket kunskap inom gruppen. Vi har olika områden vi fokuserar på. Men just våld i ungas parrelationer kan det behövas mer kunskap om. För det är inget som har varit så superstort, så där har vi inte gått utbildningar vad jag vet. Utan det är väl våld i nära relation överlag, i så fall. Jag tänker att man är ju mer utsatt egentligen som ung. Det finns ju fler parametrar som kommer till.

- Intervjudeltagare 2

Deltagaren resonerar kring att unga är mer utsatta än vuxna i relationsvåldet. Bristen på internutbildningar om våld i ungas parrelationer beskrivs av flera deltagare, kunna höra ihop med dess bristande förekomst inom ärenden på enheterna för barn- och unga. Att utbildningar om våld i ungas parrelationer saknas kan tänkas ha att göra med att våld i vuxnas nära relationer har en diskurs som är hierarkiskt överlägsen (jfr Darj 2021). Att det vuxna relationsvåldet har en hierarkisk överlägsenhet, får stöttning i deltagarnas resonemang gällande att våld i ungas parrelationer har en låg förekomst. Samtidigt framförs utbildning om våld i ungas parrelationer vara av stor vikt för deltagarna, då de ser att fenomenet ökar. Argumentet för utbildningens relevans försvåras dock av att de trots allt sällan ser fenomenet i sitt arbete. Detta kan resultera i att andra typer av utbildningar prioriteras.

6.2.2 Begränsningar

Begränsningar i handlingsutrymmet var ett återkommande tema som uttrycktes av samtliga deltagare. Deltagarna lyfte begränsningarnas påverkan på deras yrkesutövning och beskrev på olika sätt hur de ser på och hanterar det. Det fanns en samsyn på fenomenets komplexitet när det kommer till samtal med ungdomar. Att ungdomar inte vill prata med socialsekreterarna presenteras av en deltagare som ett hinder i handlingsutrymmet.

Jättesvårt. Det är svårt att få den här gruppen att prata överhuvudtaget på möten i många fall. Tjejerna är svåra. Killarna är mer: ja, jag skiter i allt, eller: ja, jag tar emot. Jag går till en ungdomsbehandlare liksom... Tjejerna går mer på ryktesvägen.

- Intervjudeltagare 5

Deltagaren i citatet vill förmedla de försvårande omständigheter som socialsekreterare kan mötas av vid erbjudande av insatser. Det ges en bild av att killar och tjejer skiljer sig åt i mottagandet av stödinsatser. En förklaring till varför det finns en diskrepans mellan de två könen kan stärkas av att tjejers utsatthet är mer frekvent förekommande (jfr Korkmaz, Överlien och Lagerlöf 2022). Genom att se socialsekreteraren som frontlinjebyråkrat, kan hjälp "på ryktesvägen" innebära att socialsekreteraren behöver agera utifrån klientens

speciella omständigheter, vilket påverkar de officiella stödinsatserna. Att differentiera sitt agerande kan på sikt påverka frontlinjebyråkraternas effektivitet och möjlighet till uppföljning, då ett specifikt handlingsmönster inte följs (jfr Lipsky 2010; Johansson, Dellgran & Höjer 2023). Deltagaren förklarar vidare att tjejer tenderar att ta emot stöd om de har hört att andra som befinner sig i en liknande situation har en positiv bild av stödet. Det påvisar att det finns en större tillit till andra ungdomar än till socialsekreteraren. Att tilliten till andra ungdomar är större än till socialsekreteraren kan begränsa socialsekreterarens möjligheter att anpassa insatsen utifrån ungdomens situation. Socialsekreteraren behöver därför fokusera på att uppmärksamma och stärka ungdomens självbestämmande och självtillit till att fatta egna beslut (jfr Swärd & Starrin 2016). Genom en ökad känsla av självbestämmande och självtillit kan en tillit till socialsekreterarens beslut stärkas och anpassningar till ungdomens situation göras.

Vidare framkommer det i flera intervjuer att de stödinsatser som erbjuds grundar sig på frivillighet. Den givna utgångspunkten är att det alltid ska finnas en möjlighet att avstå hjälp, men det genererar en begränsning i handlingsutrymmet när ungdomar väljer att inte ta emot erbjuden hjälp.

Jag kan ju inte tvinga på någon hjälp heller, i slutändan vill de inte ta emot stöd av oss så kan jag inte tvinga på dem. Så tyvärr är det ju många gånger också där vi släpper. För många tänker jag, att det är den här skammen, vi sköter det inom familjen och då kan vi inte tvinga oss på heller.

- Intervjudeltagare 1

Här beskriver deltagaren en central aspekt av handlingsutrymmet, nämligen att det finns en respekt för ungdomens autonomi. Även om det framkommer ett tydligt behov av stöd och hjälp, beskriver deltagaren att tvång inte är möjligt. Utifrån perspektivet om socialsekreterare som frontlinjebyråkrater kan detta tänkas vara en vanlig utmaning. Det finns å ena sidan en skyldighet hos socialsekreteraren att erbjuda stöd, men avsaknaden av verktyg för att säkerställa att hjälpen tas emot kan begränsa möjligheten att faktiskt skapa en förändring hos ungdomar (jfr Lipsky 2010). Deltagaren beskriver vidare att oviljan till hjälp kan leda till att utredningar avslutas utan en insats. Det blir en ofrivillig acceptans som går emot bedömningen av vad som anses vara bäst då handlingsutrymmet begränsas

av att inte kunna tvinga på hjälp. Dilemmat som uppstår kan ses som en rollkonflikt för socialsekreteraren, som på samma gång måste agera en hjälpande figur och representera byråkratin (jfr Lipsky 2010).

6.2.3 Arbete på rutin

Under intervjuerna framkom det att delar av arbetet grundar sig på rutin. Rutinmässiga frågor beskrevs av alla deltagare vara något som alltid görs vid misstanke om våld. Frågorna grundar sig främst på FREDAs kortfrågor, medan utredningar generellt utgår från BBIC. Kortfrågorna kan beskrivas som ett frågeformulär gällande våldsutsatthet, och ger socialsekreteraren en överblick och insyn i hur våldet ter sig. En av intervjudeltagarna formulerade effekten av att ställa frågor.

När man frågar första frågan sår man ett frö, ju mer sådana frön man sår blir det mer träd, eller ju mer kanske man vågar prata om det. En fråga kommer inte att göra att personer blir mer utsatt, utan våga fråga, våga prata. Jag skulle börja med, ifall jag skulle misstänka att det förekom, att bjuda in till besök och försöka stärka upp personen, eller alltså undersöka först. Så våga fråga.

- Intervjudeltagare 6

Deltagaren vill förmedla vikten av att ställa en första fråga till ungdomen. Att ställa den första frågan och ”så ett frö” initierar en process hos ungdomen där det lämnas utrymme till reflektion. Inom empowerment handlar en central aspekt om att bygga förtroende (jfr Swärd & Starrin 2016), vilket här görs successivt genom att ställa frågor. De första frågorna hjälper ungdomen att våga prata om sin problematik, vilket kan vara ett första steg till förändring. Det främjar även ungdomens självbestämmande då deltagaren genom arbetsmetoden stödjer ungdomen att ta det i den takt den vill (jfr Swärd & Starrin 2016). Deltagaren beskriver också ett försök till att stärka upp ungdomen. Att prioritera känslor av stöd och trygghet kan förenkla samarbetet mellan socialsekreteraren och ungdomen, som kan vara betydelsefullt vid inledandet av insatser. Deltagaren uttrycker likt majoriteten av andra deltagare vikten av att fråga. Förhållningssättet speglar en medvetenhet om vikten av relationsskapande, vilket är centralt inom frontlinjebyråkraternas arbete (jfr Lipsky 2010).

Ett sådant arbete innebär i praktiken ett måste att navigera mellan rutiner och individuella behov. Att ”våga fråga” kan således innebära att socialsekreterare ibland måste frångå den byråkratiska rollen för att kunna skapa en personlig och empatisk relation.

Samtliga deltagare återgav att FREDA kortfrågor används som rutin vid misstanke om våld. Kortfrågorna öppnar upp till följdfrågor, och synliggör också för ungdomen att de kan befinna sig i en våldsam relation. I nedanstående citat ger en deltagare en sammanfattande bild av arbetet med FREDA under utredning:

Ofta FREDA kortfrågor. Beroende på hur gamla de är så kan man ju också göra en screening som också heter FREDA frågor, men som är för vuxna. Man kan ju välja att ta en sådan beroende på ålder. Men kortfrågorna brukar räcka. Men sen kan det ju också vara... jag tänker att alla inte alltid svarar så ärligt. Man kan ju välja att liksom göra frågorna senare igen.

- Intervjudeltagare 1

Ett resonemang förs i citatet gällande frågornas användning i relation till ålder men också ärlighet. Deltagaren förmedlar att det finns möjlighet i handlingsutrymmet att anpassa frågorna i utredningen beroende på ålder. Här visar deltagaren att det finns handlingsutrymme för anpassning av samtalet beroende på hur gammalt barnet eller ungdomen är. De anpassningar och bedömningar som socialsekreteraren behöver göra speglar den forskning som bedrivits inom socialt arbete, som visar att yrket skiljer sig från de rationella idéerna om hur beslutsfattande bör gå till (jfr Forkby, Höjer & Liljegren 2023). De mänskliga och sociala faktorerna som återfinns i varje utredning gör att socialsekreteraren inte kan förhålla sig linjärt eller, som i detta fall, ställa FREDA frågor på ett förutbestämt sätt.

Deltagare 1 beskriver ovissheten om ärliga svar vid FREDA kortfrågor. Att göra om frågorna vid ett senare tillfälle ses som en möjlighet till en ny chans att kunna svara annorlunda. Det framgår i citatet att det är socialsekreterarens beslut om frågorna ska göras om vid ett senare tillfälle. Denna subjektiva bedömning går ifrån teorin om frontlinjebyråkraternas generella sätt att agera, där det ofta återfinns begränsningar i praktiken (jfr Johansson, Dellgran & Höjer 2023; Lipsky 2010). Istället tar deltagaren sitt

handlingsutrymme och använder det för att utforska sin subjektiva bedömning av att ge individen en ny chans att svara på frågorna. Handlingsutrymmet tillsammans med rutinen i arbetet med FREDA kortfrågor finner vi hos flera intervjudeltagare vara ett effektivt sätt att lokalisera och identifiera våld. Den rutinisering som skapas kan ses som en strategi att hantera varje ungdoms unika utredning (jfr Lipsky 2010). Flera deltagare uttrycker rutinen vid användandet av kortfrågor som något positivt och användbart i det annars komplexa och svåra ämnet (jfr Lipsky 2010).

6.2.4 En slussande instans

När det kom till socialsekreterarnas handlingsutrymme, var hänvisning vidare till andra aktörer och huvudmän en stor del av arbetet. I flera intervjuer framkom en ödmjukhet gentemot sitt eget handlingsutrymme och att andra aktörer kunde vara bättre lämpade till att hjälpa ungdomen i sin utsatthet. Information som framkommer i socialsekreterares utredning används för att grunda ett beslut om att avsluta den egna utredningen utan insats, vilket är en förutsättning för att kunna slussa ärendet vidare till en annan enhet där rätt kompetens återfinns. En intervjudeltagare uttryckte följande om socialtjänstens vidareslussning till andra instanser:

Så ganska mycket jobbar vi med att identifiera något, men sen slussar vi vidare. Det är ganska ofta som vi inser att vi inte kan göra så mycket mer än att utreda och kanske "pinpointa" saker och liksom göra det talbart. Lägga korten på bordet och prata om det och sen får man se vilken väg vi ska gå. Som sagt, det är inte alltid vi som är hjälpen. (...) Och sen så i slutet av utredningen så får man ju se om det finns någon form av insats vi kan stötta upp med. Ibland kan vi det, men ganska ofta får vi också slussa vidare till kanske andra instanser beroende på vad det handlar om (...) Däremot kan jag hjälpa dem att hitta rätt, men då kan jag ändå avsluta min utredning utan insats med motiveringen att familjen har tagit kontakt med andra.

- Intervjudeltagare 1

Socialsekreterares flexibilitet inom sitt handlingsutrymme kan analyseras utifrån teorin om frontlinjebyråkraternas handlingsutrymme (Lipsky 2010). I citatet framställs

socialsekreterares breda handlingsutrymme som en fördel och möjlighet till att både bistå med insatser och hänvisa vidare till andra aktörer. Att hänvisa vidare kan ses som ett ödmjukt hänsynstagande till begränsningen av egna insatser, men dessutom som ett begränsat nyttjande av handlingsutrymmet. Det flexibla handlingsutrymmet genererar ett agerande utifrån egna bedömningar i varje enskilt fall. Istället för att erbjuda påtvingade eller ineffektiva insatser hänvisar socialsekreterare i vissa fall ungdomen vidare till en annan instans eller aktör (jfr Johansson, Dellgren & Höjer 2023). Hänvisningen kan ses som ett resultat av brist på egna, utvecklade insatser. Socialsekreterare och socialtjänsten i allmänhet är dock inte den enda hjälpinstansen i samhället och samverkan med andra aktörer är av vikt för att kunna erbjuda anpassade insatser till den heterogena kategorin ”klient”.

6.3 Val av stödinsatser

Det tredje huvudtemat vi kunde urskilja var stödinsatser som socialsekreterarna använde sig av i arbetet med våld i ungas parrelationer. Deltagarna återkom under intervjuerna till olika former av stödinsatser, men även betydelsen av förebyggande arbete i främjande syfte. Synen på stödinsatser och hur förekommande de var skiljde sig åt mellan deltagarna. Deltagarnas olika syn på stödinsatser vid våld i ungas parrelationer delades in i underrubrikerna; *förebyggande arbete*, *avsaknad av specialinriktade insatser* och *generella insatser*.

6.3.1 Förebyggande arbete

Betydelsen av förebyggande arbete var ett återkommande ämne hos flera deltagare. Deltagarna lyfte hur förebyggande arbete kan ha effekter på flera olika plan för såväl förövare som våldsutsatta. Det förebyggande arbetet sågs utifrån deltagarna som en kollektiv och samhällelig insats som flera olika aktörer och myndigheter behöver vara delaktiga i. Att uppmärksamma fenomenet på en samhällsnivå och i tidig ålder presenterades som en insats med ett långsiktigt perspektiv.

Jag tänker att det handlar jättemycket om att informera, utbilda, lära och att man måste börja tidigare. (...) Jag tänker att man nog behöver jobba mer på ett förebyggande plan. Skolor och vi också givetvis, men liksom innan de behöver landa här. Kanske att man behöver prata mycket mer om vad en parrelation är för någonting, liksom vad som är okej och inte. Men det behöver göras tidigare.

- Intervjudeltagare 1

Deltagaren resonerar i citatet kring betydelsen av att prata med ungdomar redan i tidig ålder om vad som är okej i en parrelation, för att undvika att destruktiva beteenden uppstår och utvecklas i framtida relationer. Deltagaren lägger vikt vid hur information och kunskap till ungdomarna kan förebygga att ungdomen blir i behov av socialtjänstens insatser i framtiden.

En annan deltagare lyfter nedan betydelsen av förebyggande arbete, men utifrån syftet för att hjälpa förövarna.

Jag tänker att ta hand om de som utsätter kan rädda så många fler. Sen säger jag inte att man inte ska hjälpa de som är utsatta, men jag tänker att det är på något sätt att släcka bränder lite när man behöver fokusera på dem.

- Intervjudeltagare 3

Intervjudeltagaren fokuserar i citatet på betydelsen av förebyggande arbete för ungdomar som är eller riskerar att bli förövare i sin relation. Genom att hjälpa ungdomar som uppvisar destruktiva beteenden i sina relationer önskar intervjudeltagaren att förebygga fenomenet från dess andra ände. Istället för att släcka bränder uppger intervjudeltagaren betydelsen av att göra det eldfarliga ofarligt, i detta sammanhanget, förövaren. Genom att informera och ge kunskap till ungdomar om hur en parrelation fungerar och hur man borde vara mot sin partner, önskar deltagaren att minska antalet framtida förövare. En analys av de två ovanstående citaten utifrån empowerment, fokuserar på betydelsen av maktöverföring. Maktöverföring på ett förebyggande plan fokuserar på att ungdomarna får kunskap och redskap för att hantera kommande relationer (jfr Swärd & Starrin 2016). Ungdomarna ges makt i form av kunskap genom det förebyggande arbetet. Genom att arbeta med empowerment som metod i det förebyggande arbetet, ses kunskap om

parrelationer, som en viktig faktor för att stärka ungdomar och deras resiliens (jfr Swärd & Starrin 2016). Inflytande, självbestämmande och tillit till sig själv, är något som kan variera i en ungdoms liv och är viktig för självkänslan och känslan av kontroll. Intervjudeltagarna ger uttryck för en förhoppning om att kunskap om hur man bygger en parrelation och vad den innebär ska påverka de ungas förväntningar på och inställningar till en parrelation.

Flera intervjudeltagare diskuterade samhällets ansvar när det kom till förebyggande arbete och vilken viktig roll det har i arbetet med ungdomar. I nedanstående citat lyfter deltagaren socialtjänstens möjlighet att agera sekundärt, i förhållande till andra aktörers möjligheter att förmedla den initiala hjälpen och det förebyggande arbetet.

Men jag tror att man behöver jobba mycket mer förebyggande och där tänker jag inte att soc är huvudman i det. Sen är soc givetvis med på en del, men det kanske inte är vi på utredningssidan, utan det kan vara ja men mottaget och de som jobbar lite mer förebyggande som är den första instansen man stöter på om man liksom hamnar här. (...) Alltså fritidsgårdar och ute på skolorna, framförallt på högstadie och gymnasium och jag tänker att de är lite våra ögon utåt. De instanserna kan göra ett jättejobb i att förebygga, men också kanske identifiera och höra av sig till oss om det behövs.

- Intervjudeltagare 1

Intervjudeltagare 1 vill här lyfta det kollektiva ansvaret som finns för att utbilda samhällets ungdomar och att mycket arbete kan göras innan socialtjänsten behöver kopplas in. Som socialarbetare kan det vara svårt att nå ut till ungdomar, då miljöerna som socialsekreterare och ungdomar befinner sig i skiljer sig åt. Deltagaren inkluderar i citatet skolan som en viktig aktör i det förebyggande arbetet, med hänvisning till att de är myndigheternas ögon ut i samhället och befinner sig nära barn och ungdomar. Betydelsen av förebyggande arbete på samhällsnivå kan analyseras utifrån begreppet frontlinjebyråkrater, där det förebyggande arbetets långsiktiga effekt påverkar frontlinjebyråkraternas handlingsutrymme och praktiska begränsningar såsom resurser, tid och hög arbetsbelastning (jfr Lipsky 2010). Frontlinjebyråkrater påstås komma i direktkontakt med medborgare, men kan begränsas i kontakten av informationen som inkommer i form av orosanmälningar eller ansökningar (jfr Lipsky 2010). Kontakten och samverkan med professioner och aktörer ute i samhället

som arbetar med barn och ungdomar, får därför en betydande roll för socialarbetare. Intervjudeltagaren lyfter samhällets betydelse för att identifiera och höra av sig till socialtjänsten med syfte att samverka. I och med socialarbetares begränsade direktkontakt med ungdomar är samverkan och anpassningar en nödvändighet (jfr Lipsky 2010).

6.3.2 Avsaknad av specialinriktade insatser

Vid samtal om val av stödinsatser lyftes i samtliga intervjuer en avsaknad av insatser för ungdomar som befinner sig i en våldsam relation. Flera av intervjudeltagarna delade åsikten att det inte finns några speciella stödinsatser för unga, såsom det gör för vuxna som befinner sig i våldsamma relationer. Detta har resulterat i att praktisk hjälp från socialtjänsten är begränsad och att socialtjänsten inte utgör den huvudman som kan erbjuda mest hjälp till ungdomen. Några intervjudeltagare lyfte även problematiken med ansvarig huvudman och vilken huvudman som var ansvarig för att bistå med insatser.

Det vi landade i är att vi inte har några konkreta insatser utan frågan ligger på vården gällande att gå igenom samtalskontakt, traumabehandling och diverse. Sen att ansvaret även ligger på polisen att ta emot anmälan och följa upp brottet om det anmäls. Det vi gör från socialtjänsten är att stärka och motivera till att ta emot hjälp via vården, vi kan fungera som stöd för att främja en vårdkontakt vare sig det är med vårdcentralen, BUP eller UMO så hjälper vi till.

- Intervjudeltagare 6

I ovanstående citat beskriver intervjudeltagaren komplexiteten med ansvar och uppgifter mellan huvudmännen. Deltagaren förklarar att de inte har några insatser för just unga som befinner sig i en våldsam parrelation och att de som socialsekreterare mest kan bistå med stöd och hjälp att skaffa en vårdkontakt. I citatet framkommer det att socialtjänsten främst motiverar och stärker och därav arbetar utifrån empowerment. Genom att försöka motivera ungdomen till att ta kontakt med vården, gör socialsekreteraren ett försök med hjälp till självhjälp och att ungdomen återtar makten över sitt liv (jfr Swärd & Starrin 2016). Att som klient behöva hjälp med att kontakta andra huvudmän kan grunda sig i känslor av maktlöshet och vara av betydelse för att kunna återta kontrollen över sitt liv.

Socialtjänstens brist på egna konkreta insatser för unga som befinner sig i en våldsam parrelation begränsar dock socialsekreteraren i arbetet med empowerment. När myndigheten den unge sökt hjälp hos har begränsade möjligheter så kan det generera en känsla av ökad, istället för minskad, maktlöshet hos den unge (jfr Tew 2011).

I en vidare diskussion om bristen på konkreta insatser för unga i en våldsam parrelation, kunde vi urskilja olikheter i synen på passande insatser. Intervjudeltagarnas olika syn på eventuella insatser grundade sig i tankar om ungdomars inställning gentemot att uppleva igenkänningsfaktorer och viljan att öppna upp sig för andra. I nedanstående citat är intervjudeltagaren positivt inställd till gruppverksamheter och samtalsgrupper för våldsutsatta unga.

Kanske gruppverksamhet med en möjlighet till att liksom träffa andra som är utsatta för samma, att lyfta det och även att det skulle behövas prata mer om det i samhället överlag, att det behöver lyftas upp som ett problem, för då tänker jag att folk vågar komma fram och berätta om det. Klart man tror att man är ensam om det, att ingen annan har det så, då blir det ju jättesvårt att våga prata, jag tänker att det behöver finnas en diskurs liksom i samhället.

- Intervjudeltagare 3

Till skillnad från intervjudeltagare 3:s positiva inställning gentemot samtalsgrupper och gruppverksamheter för unga utsatta, anser intervjudeltagare 2 i nedanstående citat att insatser i form av grupsamtal och gruppverksamheter är meningslösa.

Att vi skulle ha liksom grupper sådär... dels så får vi inte reda på det särskilt ofta, så vi kan liksom inte ha en insats som en grupp med våldsutsatta tjejer mellan 15 och 18 år. Det kommer inte folk att komma till och de kommer inte vilja det heller. Utan jag tänker att det måste ske liksom på ett generellt plan.

- Intervjudeltagare 2

I båda citaten kan vi urskilja skilda inställningar gällande synen på insatser i form av samtalsgrupper för våldsutsatta ungdomar. Intervjudeltagare 3 anser att samtalsgrupper kan vara en givande insats där ungdomar kan träffa andra som varit med om samma utsatthet

och på så sätt finna en gemenskap och trygghet i att inte vara ensam i sin utsatthet. Samtalsgrupperna skulle även öka möjligheten att prata om fenomenet och därför motarbeta tabun som finns kring utsatthet. Intervjudeltagare 2 har en annan syn på behovet och användningen av samtalsgrupper, där fenomenets låga förekomst och ungdomars motvillighet till att prata om sin utsatthet hämmar samtalsgruppens syfte och verksamhet. Deltagarnas skilda inställningar gentemot samtalsgrupper kan grunda sig i olika arbets sätt med empowerment. Att sammanföra våldsutsatta ungdomar och ge dem möjligheten att känna igen sin utsatthet i andra, kan medföra känslor av gemenskap och stärka utsatta ungdomar (jfr Swärd & Starrin 2016). Intervjudeltagare 3 antagande om samtalsgruppers koppling till gemenskap och att prata om sin utsatthet med personer i liknande ålder kan minska känslor av skam och förnedring, kan ha en betydande roll i ungdomars makt att återta kontrollen över sitt liv. Att arbeta utifrån empowerment och sammanföra våldsutsatta i en samtalsgrupp kan hjälpa ungdomen att synliggöra sina förmågor och erfarenheter och omvandla till praktiska styrkor (jfr Healy 2014). Utifrån citatet av deltagare 2 framkommer en ovilja hos ungdomar att prata om sin utsatthet, vilket innebär att effekten på samtalsgrupper hämmas och således även arbetet med empowerment. Deltagare 2 anser att samtalsgrupper för våldsutsatta eventuellt inte har den effekten på återhämtning och resiliens som eftersträvas och därför ser mer generella insatser som mer lämpliga. Att använda sig av andra insatser för att föra över makt till ungdomen ser deltagare 2 som ett bättre och mer effektivt tillvägagångssätt.

Ovanstående två citat kan även analyseras utifrån frontlinjebyråkraters handlingsutrymme, som lyfter socialsekreterares olika agerande och handlingsutrymmets praktiska begränsningar som hinder för sitt yrkesutövande (jfr Johansson, Dellgran & Höjer 2023; Lipsky 2010). Avsaknaden av konkreta insatser begränsar såväl unga i sitt hjälpsökande hos socialtjänsten gällande våld i parrelationen som socialsekreteraren i sitt handlingsutrymme. I citaten urskiljs olika sätt att reflektera kring potentiella insatser, vilket speglar socialsekreterares möjligheter till anpassning av insatser. Deltagarnas olika syn på den potentiella insatsen samtalsgrupp kan ses som en möjlighet att kunna anpassa stödinsatser utifrån ungdomens unika fall (jfr Lipsky 2010). Socialsekreterares olika syn på passande stödinsatser medför att ungdomar vars situation kan vara liknande, behandlas olika.

6.3.3 Generella insatser

Trots intervjudeltagarnas upplevelser av avsaknad av specialinriktade insatser lyftes flera olika generella insatser för unga som alternativ för unga i våldsamma parrelationer. De generella insatserna behövde inte ha en koppling till ungdomar i en våldsam relation utan kunde kopplas till alla kategorier av barn och ungdomar som har ett ärende på enheten för barn- och unga inom socialtjänsten. Vissa insatser kunde dessutom vara av mer stärkande karaktär. En intervjudeltagare formulerade det på följande vis:

Vi har ju färdiga handlingsmodeller för våldsamma människor och det har vi liksom inte för våldsutsatta. (...) Men det är klart att det jobbar ju familjehandlarna med. Det handlar ju mer om att stärka och tydliggöra vad man har varit med om.

- Intervjudeltagare 2

I ovanstående citat beskriver intervjudeltagaren olika insatser socialsekreterarna kan erbjuda ungdomar om våld skulle förekomma. Handlingsmodellerna begränsas dock till våldsamma ungdomar istället för våldsutsatta och behöver inte ha någon koppling till en parrelation. Detta gör att insatsen ses mer som en generell insats än specialanpassad för våld i ungas parrelationer. Utifrån en intersektionell analys kan det olika utbudet av insatser mellan våldsutövande och våldsutsatta ungdomar förstärka en redan ojämlig maktrelation mellan våldsutövare och våldsutsatt (jfr. Darj 2021). De olika möjligheterna till hjälp och stöd kan leda till att hjälpinsatser för våldsutsatta erbjuds av andra aktörer som inte har samma skyldighet att erbjuda hjälp och stöd till barn och ungdomar som socialtjänsten. Obalansen i tillgång till insatser riskerar att öka den redan befintliga, ojämliga maktstrukturen mellan våldsutövare och våldsutsatta (jfr. Darj 2021).

Intervjudeltagaren lyfter även biståndet familjehandlare som en förekommande insats, där ungdomar tillsammans med sina föräldrar kan få hjälp med att förbättra samspel och stärka familjerelationer. Familjehandlarens arbete med relationer fokuserar främst på familjen och är inte anpassad för ungas kärleksrelationer. Att delta i familjehandling kan

dock ses som en insats till följd av konsekvenserna som våldsutsatta eller våldsutövare kan uppleva inom sin egen familj, med påverkan på familjrelationen.

Betydelsen av att bryta destruktiva beteenden och ge stödinsatser till förövare uppmärksammades av flera intervjudeltagare. Även dessa insatser ses av intervjudeltagarna som generella och något som eventuellt skulle kunna användas för våldsutövare i en parrelation där sexuellt våld förekommer. En deltagare ger i nedanstående citat ett konkret exempel på en extern tjänst som kan köpas in av socialtjänsten:

”Off Clinic” kan vi använda för förövare om det är våldtäkt. Alltså om man har våldtagi eller sexuella övergrepp och då kan man använda sig utav dem externt. Annars så har vi ju ungdomsbehandlare. Vissa har ju olika inriktningar och så men... det är väl i så fall öppenvård främst, alltså ungdomsbehandling tänker jag, som vi använder mest.

- Intervjudeltagare 3

Citatet kan analyseras utifrån begreppet frontlinjebyråkrater och deras diskretion. Intervjudeltagaren förklarar i citatet, möjligheten att köpa in externa tjänster till klienter utifrån behov. Externa tjänster köps in och nyttjas utifrån klientens individuella behov och möjliggörs utifrån socialsekreterares skyldighet och möjlighet att fatta beslut utifrån särskilda omständigheter (jfr. Lipsky 2010; Blomberg & Dunér 2023). Betydelsen av anpassade och externa insatser för ungdomar framställs i citatet som värdefullt då regler och riktlinjer omöjliggör för socialtjänsten att ha insatser för alla situationer. Socialsekreterarens egna beslutsfattande utifrån byråkratin har därmed en betydande roll i handlingsutrymmet och formar socialtjänstens handlingsutrymme och agerande (jfr. Johansson, Dellgren & Höjer 2023; Blomberg & Dunér 2023). Externa insatser och anpassningar är av betydelse för socialtjänstens praktiska utförande och ligger i socialsekreterarens händer. Olika val av passande insatser kan bidra till en eventuell ojämlikhet i beslut och insatser utifrån den individuella socialsekreteraren (jfr Lipsky 2010). Därför är möjligheten att köpa in externa tjänster och likhet i utbud mellan kommuner av vikt för att ungdomar i liknande situationer ska behandlas lika.

I citatet nämner intervjudeltagaren ungdomsbehandling som den vanligaste insatsen när det kommer till öppenvård. I citatet framställs en positiv syn på generella insatser och dess möjlighet till inverkan på andra delar av ungdomens liv än utsattheten. Att erbjuda generella insatser till våldsutövare vars våld inte är förknippat med en parrelation, kan utifrån empowerment ses som en främjande och förebyggande insats då ungdomen troligtvis lär ingå i en parrelation i framtiden (jfr. Healy 2014). Den generella insatsen kan vara gynnande i den unges utveckling och tankemönster och på sikt vara främjande i det förebyggande arbetet med våld i ungas parrelationer. Att som socialsekreterare inte placera ungdomen i en kategori bunden till specifika insatser och därav bibehålla en öppenhet och flexibilitet, kan bidra till synliggörande av ungdomens förmågor och omvandla dessa till praktiska styrkor och färdigheter (jfr. Healy 2014). Att tillskriva ungdomen makt att vända sitt tankemönster med hjälp av insatser och återta kontroll över sitt liv, kan verka såväl förebyggande som främjande och minska risken att destruktiva förhållanden uppstår eller utvecklas.

7. Slutsats och diskussion

Studiens syfte har varit att undersöka socialsekreterare på enheter för barn- och ungas syn på och erfarenheter av arbete med våld i ungas parrelationer. För att besvara vårt syfte har vi utgått från följande tre frågeställningar: ”hur ser socialsekreterare på fenomenet våld i ungas parrelationer”, ”hur upplever socialsekreterare sitt handlingsutrymme vid misstanke om våld i ungas parrelationer” och ”vilka stödinsatser uppger socialsekreterare att de har tillgång till eller använder vid misstanke om våld i ungas parrelationer”. En förhoppning med studien har dessutom varit att resultatet skall synliggöra om det på enheter för barn- och unga inom socialtjänsten, finns ett behov av ett ”våld i nära”-team som riktar in sig på arbete med våld i ungas parrelationer.

Studiens resultat visar att socialsekreterare på enheter för barn och unga besitter en stor medvetenhet om att våld förekommer i unga parrelationer, men då anmälningarna är relativt få och fenomenet sällan förekommer i utredningar, finns det en ovisshet gällande hur utbrett och vanligt fenomenet är. Utformningen av handlingsutrymmet präglades av svårigheten att identifiera våldet och att ställa frågor på rutin. Resultatet ligger i linje med tidigare forskning som belyser brister i kunskapen kring förekomst och vilka faktorer som påverkar det unga relationsvåldet, trots synen på fenomenet som ett växande samhällsproblem och tidigare goda kunskaper om våld i vuxnas nära relationer (Korkmaz, Överlien och Lagerlöf 2022; Högström–Tagesson och Gallo 2022). Kunskaper om våld i ungas parrelationer och befintliga insatser upplevs av intervjudeltagarna vara bristande. Att vetskapen om befintliga insatser brister, kan vara en bidragande faktor till att specialinriktade insatser saknas, vilket även Korkmaz, Överlien och Lagerlöf (2022) finner i sin studie. Den bristande vetskapen och utformningen av specialinriktade insatser, ger även en förklaring till varför generella insatser nyttjas.

Intervjudeltagarnas syn på fenomenets allvarlighetsgrad och behov av insatser var andra faktorer vi fann intressanta i studien. Socialsekreterarna gav socialtjänsten en mer sekundär roll när det gäller insatser mot fenomenet. Behovet av insatser för unga i våldsamma parrelationer förminskades inte av socialsekreterarna, utan ansvaret gavs till andra aktörer där handlingsutrymmet upplevdes större och insatser mer utvecklade. Betydelsen av insatser som intervjudeltagarna la vikt vid, avvek från Högström–Tagesson och Gallos

(2022) studie, där socialsekreterarna ansåg att ungdomar inte är i behov av samma professionell rådgivning som vuxna. Socialsekreterarna i vår studie såg en betydelse av förebyggande arbete och generella insatser, då all form av stöd ansågs ha en betydande roll för ungdomen.

Något annat intressant som framkom var meningsskiljaktigheter i myndighetsutövning. Meningsskiljaktigheterna exemplifieras i resultatet av intervjudeltagares olika syn på insatsen samtalsgrupp (Se Avsaknad av specialinriktade insatser 6.3.2). Socialsekreterarnas handlingsutrymme beskrivs som flexibelt, men samtidigt begränsat och tilldelningen av socialsekreterare till den unge kan ha stor betydelse för valet av insats. Vi har förståelse för att ungdomar kan uppleva det svårt att prata om sin utsatthet och att svårigheten att upptäcka våld i ungas parrelationer komplicerar insatsen samtalsgrupp. Ungdomars svårighet att prata om sin våldsutsatthet kan jämföras med Maquiber et al (2017) som beskriver hur ungdomars våld tenderar att normaliseras och således ser inte ungdomen sin relation som problematisk. Att inte ge ungdomar en möjlighet att prata om det, bidrar till fortsatt tabu gällande våldsutsatthet och att kunskapsluckorna om fenomenet kvarstår. Det finns ett värde i att testa insatsen innan den nekas, då resultatet av insatsen kan ha betydande effekt för såväl ungdomar som socialsekreterares kunskaper kring fenomenet våld i ungas parrelationer.

Sammanfattningsvis har den låga förekomsten av fenomenet hos socialtjänsten resulterat i begränsat handlingsutrymme, där socialsekreteraren frekvent hänvisar ungdomar till andra aktörer för hjälp och stöd. Socialsekreterare på enheter för barn och unga besitter inte möjligheten att erbjuda specialinriktade insatser, utan arbetar mer förebyggande och på ett generellt plan med ungdomar.

Vi har som nämnt haft en förhoppning att synliggöra om det finns ett behov av ett våld i nära team på enheterna för barn och unga som riktar in sig på arbete med våld i ungas parrelationer. Med hänvisning till fenomenets låga förekomst inom socialtjänsten och framställningen av andra huvudmäns insatser, anser vi att det i nuläget inte föreligger ett behov av ett våld i nära team på enheterna för barn- och unga. Tendensen och möjligheten för ungdomar att söka hjälp hos andra huvudmän flyttar ansvaret till andra aktörer än socialtjänsten att bistå med specialinriktade insatser. Dock är kunskapsluckor hos socialsekreterare om våld i ungas parrelationer ett faktum och anpassade insatser är

bristande. Socialsekreterare behöver få mer utbildning kring fenomenet för att kunna anpassa sin verksamhet och utveckla sitt handlingsutrymme för ungdomar i våldsamma parrelationer. För att ungdomar ska se något syfte med att söka hjälp hos socialtjänsten för sin våldsamma kärleksrelation, behöver socialtjänsten bli en handlingskraftig myndighet och utveckla sina insatser kopplade till fenomenet.

Slutligen, för att kunna sprida mer kunskap kring fenomenet våld i ungas parrelationer, är ett förslag till vidare forskning att undersöka skolans syn på fenomenet våld i ungas parrelationer och att undersöka ungdomars åsikter gällande passande insatser. Genom att undersöka skolans syn på fenomenet kan det ges ett perspektiv från en arena där ungdomar spenderar mycket tid och utövar sitt sociala samspel. Medan att undersöka ungdomars åsikter på insatser kan bidra med barnets perspektiv och underlätta utformningen av insatser.

Referenslista

Allmänna Barnahus & Jämställdhetsmyndigheten. (2024). *Våld i ungas nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck: Förekomst, riskfaktorer och hälsokonsekvenser*.

Stockholm: Allmänna Barnahus & Jämställdhetsmyndigheten. ISBN: 978-91-86759-62-9

Blomberg, S. och Dunér, A. (2023). Yrkesroll och handlingsutrymme - om biståndshandläggare inom äldreomsorgen. I: S. Johansson, P. Dellgren och S. Höjer (red.), *Människobehandlande organisationer: villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur, s.253–271.

BRÅ. (2018). *Brott i nära relation bland unga*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet
https://bra.se/download/18.c4ecee2162e20d258c4a9ea/1553612799682/2018_Brott_i_nara_relationer_bland unga.pdf

BRÅ. (2021). *Våld i ungas parrelationer* (Brottsförebyggande rådets rapportserie 2021:15). Stockholm: Brottsförebyggande rådet
https://bra.se/download/18.79079f9d17cc01fce50bb/1635487700517/2021_15_Vald_i_ungas_parrelationer.pdf

BRÅ. (2024). *Brott i nära relation*. (Brottsförebyggande rådets rapportserie 2024:4) Stockholm: Brottsförebyggande rådet
https://bra.se/download/18.63eed38e192716a4afc1536/1728997063093/2024_4-Brott-i-nara-relatio n.pdf

Bryman, A. (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Tredje upplagan. Stockholm: Liber.

Darj, F. (2021). Intersektionalitet. I Moser Hällen, L (red). *Intersektionella perspektiv på våld i nära relationer*. Stockholm: Liber, s.56–66

Dellgren, P. (2023). Människobehandlande professioner. I: S. Johansson, P. Dellgren och S. Höjer (red.), *Människobehandlande organisationer: villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur, s.206–233.

Divinyi, S. (2023). Tova Moberg, 19, ströps och slogs till döds. *Göteborgs Posten*.
<https://www.gp.se/nyheter/sverige/tova-moberg-19-strops-och-slogs-till-dods.5cfe4765-bac6-403f-9aeb-d43aac433b8> (Hämtad: 2024-10-10)

- Forkby, T., Höjer, S. och Liljegren, A. (2023). Lekmannastyrning inom social barnvård. I: S. Johansson, P. Dellgren och S. Höjer (red.), *Människobehandlande organisationer: villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur, s.129–145.
- Guba, E.G & Lincoln, Y.S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. I: Denzin, N.K & Lincoln, Y.S (red.), *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, CA: Sage
- Healy, K. (2014). *Social work theories in context: creating frameworks for practice*. 2 uppl., Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Hellevik, P., & Överlien, C. (2016). Teenage intimate partner violence: Factors associated with victimization among Norwegian youths. *Scandinavian Journal of Public Health*. Vol 44 (7), 702 – 708.
<https://www-scopus-com.ezproxy.ub.gu.se/record/display.uri?eid=2-s2.0-85006421202&origin=r esultslist&sort=plf-f&src=s&sid=65ed63c77279307baf323a76e2e5b6e2&sot=b&sdt=cl&cluster=s coaffilctry%2C%22Sweden%22%2Ct&s=TITLE-ABS-KEY%28youth+intimate+partner+violenc e%29&sl=46&sessionSearchId=65ed63c77279307baf323a76e2e5b6e2&relpos=17>
- Högström Tagesson, E., & Gallo, C. (2022). “When we talk about intimate partner violence we talk in an adult way”: Social workers’ descriptions of intimate partner violence between teenagers. *Qualitative Social Work*, 21(2), 332– 348.
<https://journals-sagepub-com.ezproxy.ub.gu.se/doi/epub/10.1177/14733250211002890>
- Jacobsen, D.I. (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring: Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur
- Johansson, S., Dellgren, P. och Höjer, S. (2023) Inledning. I: S. Johansson, P. Dellgren och S. Höjer (red.), *Människobehandlande organisationer: villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete*. 2 uppl., Lund: Studentlitteratur, s.28–49.
- Jämställdhetsmyndigheten. (2022). *Översätta, anpassa och utvärdera två våldsförebyggande program: Safe Dates och Dating Matter*. (Jämställdhetsmyndighetens rapportserie 2022:24)
https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/b0zfag3z/o-versa-tta-anpassa-och-utva-rdera-tva-va-ldsfo-rebyggande-program_rapport-2022_24.pdf
- Korkmaz, S & Överlien, C. (2020). Responses to youth intimate partner violence: The meaning of youth-specific factors and interconnections with resilience. *Journal of Youth Studies*. Vol 23 (3).

<https://www.proquest.com/docview/2216455846/abstract/EBFB80E74F641FFPO/2?accountid=11162&sourcetype=Scholarly%20Journals>

Korkmaz, S & Överlien, C. (2023). *Våld i ungas nära relationer & det ideella stödet: Möjligheter och begränsningar*. (Arbetsrapport/Institutionen för socialt arbete 2023:1) Stockholm: Stockholms Universitet. <https://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1753694/FULLTEXT03.pdf>

Korkmaz, I., Överlien, C. & Lagerlöf, H. (2022). Youth intimate partner violence: prevalence, characteristics, associated factors and arenas of violence. *Nordic Social Work Research*. vol 12(4), 536–551. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/2156857X.2020.1848908>

Kvale, S., Brinkmann, S. and Torhell, S.-E. (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Tredje [reviderade] upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Lipsky, Michael (2010). *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*. 30th anniversary expanded ed. New York: Russell Sage Foundation

Mattsson, Tina. (2021). *Intersektionalitet i socialt arbete: teori, reflektion och praxis*. 3 uppl., Malmö: Gleerups.

Maquibar, A., Vies-Cases, C., Hurtig, A.-K., & Goicolea, I. (2017). Professionals' perception of intimate partner violence in young people: A qualitative study in northern Spain. *Reproductive Health*. vol 14 (86).

<https://reproductive-health-journal.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12978-017-0348-8>

Nygren, L. (2019). Risken finns, finns nyttan? - Etikprövning och den kvalitativa forskningen. I: Kalman, H & Lövgren, V. (red). *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. 2 uppl., Malmö: Gleerups

Regeringskansliet (2022). *Nationellt våldsförebyggande program*. Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/contentassets/7236f46513524faaa2bd912c8d9000c6/nationellt-valdsforebyggande-program2.pdf>

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet.

Socialstyrelsen. (2022). *Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa 2021: uppföljning och analys av utvecklingen*. Stockholm: Socialstyrelsen. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2022-11-8197.pdf>

- Socialstyrelsen. (2023) *Våld i nära relationer: handbok för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården*. Stockholm: Socialstyrelsen
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker—juridisk-handbok/2023-6-8592.pdf>
- Stiftelsen 1000 Möjligheter. (2020). *Ett år med ungarrelationer.se: erfarenheter och kunskap om killars våld mot tjejer och våld i ungas parrelationer*. Stockholm: Stiftelsen 1000 Möjligheter.
- Swärd, H & Starrin, B. (2016). Makt i socialt arbete. I Meeuwisse m.fl (red). *Socialt arbete: en grundbok*. 3 uppl., Stockholm: Natur och Kultur, s.393–413
- Tew, J. (2011). *Social approaches to mental distress*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan
- Thurén, T. (2019) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Upplaga 3. Stockholm: Liber.
- UNICEF (u.å). *Barnkonventionen*. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten> (Hämtad: 2024-10-09)
- Vetenskapsrådet. (2024). *God forskningssed*. Vetenskapsrådet: Stockholm
- Överlien, C. (2021). *Våld i ungas nära relationer – fokus på samkönade par*. I Moser Hällen, L (red). *Intersektionella perspektiv på våld i nära relationer*. Stockholm: Liber, s.67–80
- Överlien, C., Hellevik, P., & Korkmaz, S. (2019). Young women's experiences of intimate partner violence – narratives of control, terror and resistance. *Journal of Family Violence*. Vol 1 (35). 803–814.
https://heinonline-org.ezproxy.ub.gu.se/HOL/Page?lname=&public=false&collection=journals&handle=hein.journals/jfamv35&men_hide=false&men_tab=toc&kind=&page=803

Bilagor

1. Informationsbrev till intervjudeltagarna

Hej!

Vi heter Alva och Clara och går termin 6 på socionomprogrammet på Göteborgs universitet. Under terminen ska vi skriva en kandidatuppsats där fokus ligger på våld i unga parrelationer. Vi söker nu efter deltagare till studien och önskar således intervjua dig om dina erfarenheter av detta fenomen. Din medverkan är viktig och kommer att bidra till en djupare förståelse av fenomenet. Nedan hittar du viktig information om studiens syfte, genomförande och hur vi kommer att hantera dina uppgifter.

Syftet med studien

Denna studie syftar till att undersöka er syn på och arbetet med våld i ungas parrelationer. Vi har en förhoppning om att studien ska synliggöra om det på Barn och Unga-enheterna inom Socialtjänsten finns ett behov av ett ”våld i nära”-team som riktar in sig på arbete med våld i ungas parrelationer.

Vad innebär ditt deltagande?

Som deltagare i denna studie kommer du att medverka i en intervju som innehåller frågor om din syn på och ditt arbete med våld i ungas parrelationer. Intervjun kommer att ligga till grund för att undersöka om ett behov av ett ”våld i nära”-team föreligger för ungas parrelationer inom Barn och Unga-enheterna inom Socialtjänsten. Det är viktigt att du svarar så ärligt som möjligt, men du har rätt att avstå från att svara på enskilda frågor. Intervjun kommer att ljudinspelas och senare transkriberas.

Anonymitet och sekretess

Vi förstår att det här ämnet kan vara känsligt, och vi vill därför försäkra dig om att alla svar kommer att behandlas konfidentiellt och det kommer inte att vara möjligt att identifiera dig i det slutgiltiga materialet. Dina personuppgifter kommer att hanteras i enlighet med gällande lagar och riktlinjer för dataskydd (GDPR). Inga uppgifter som kan kopplas till dig som individ kommer att delas utanför studien. Allt inspelat material kommer bara att användas i denna studie. Ljudinspelade intervjuer och transkriberingar kommer därför att raderas efter att uppsatsen godkänts.

Frivillighet och rätt att avbryta

Ditt deltagande är helt frivilligt, och du har rätt att när som helst avbryta din medverkan utan att behöva ange någon anledning. Detta kommer inte att påverka din relation till forskarna eller någon annan part.

Kontaktinformation

Om du har några frågor om studien eller din medverkan, kan du alltid kontakta oss.

Kontaktpersoner:

Alva Murtoniemi Gräbel   E-post: gusmurtal@student.gu.se Mobil: 0725455228

Clara Bredeby   E-post: gusbredcl@student.gu.se Mobil: 0727488223

Handledare:

Ulf Borelius   E-post: ulf.borelius@socwork.gu.se

Vi ser fram emot ditt deltagande i studien. Din medverkan gör skillnad och kommer att bidra till viktig forskning som kan hjälpa unga i våldsutsatta relationer.

Med vänliga hälsningar,

Clara Bredeby & Alva Murtoniemi Gräbel

Forskningsansvarig

Institutionen för socialt arbete

Göteborgs Universitet

2. Intervjuguide

Inledning

1. Kan du berätta om dig själv? - Namn, Ålder, Utbildning
2. Hur länge har du arbetat på den här arbetsplatsen?
3. Hur kommer det sig att du ville arbeta på Barn och unga?

Tema 1: Fenomenet våld i ungas parrelationer

5. Berätta utifrån din erfarenhet hur du uppfattar våld i ungas parrelationer?
  - a) Hur skulle du beskriva den typ av våld som de unga utsätts för (ex: digitalt, psykiskt, fysiskt) ?
  - b) Hur har du jobbat med det? - Saknas något, stöd, handledning.
6. Hur ser du på ungas förmåga att söka hjälp när det kommer till våld i deras parrelation?
  - a) Vad tror du kan hindra eller främja för att den unga ska söka hjälp?
  - b) Vad tror du hade kunnat främja unga till att söka hjälp hos socialtjänsten?
7. Har du sett eller upplevt några mönster när det gäller vilka ungdomar som oftast är drabbade av våld i deras parrelation?
8. Hur vanligt är det att orosanmälningar gällande ungdomars parrelationer inkommer?
  - a) Inleda utredning, statistik?
  - b) Vilka gör orosanmälningarna?
  - c) Hur handläggs ärendena?
9. Vilken typ av status har utredningar om våld i ungas parrelationer?

Tema 2: Handlingsutrymme

8. Kan du beskriva hur du går tillväga om du misstänker att en ungdom är utsatt för våld i sin parrelation?

a) Vilka faktorer påverkar dina beslut?

9. Upplever du att du har tillräckligt med stöd och riktlinjer för att agera på det sätt du önskar?

a) Finns det hinder som begränsar ditt handlingsutrymme?

b) Har du någon gång upplevt att du saknat tillräckliga kunskaper vid erhållen misstanke om våld i ungas parrelationer?

10. Vilka svårigheter har du stött på när du försökt hjälpa unga i deras situation?

a) Om, kan du ge exempel?

11. Använder ni någon form av formulär, till exempel FREDA, Patriark eller BBIC under denna formen av utredningar?

Tema 3: Stödinsatser

11. Vilket stöd eller insatser erbjuder du till unga som varit eller är utsatta för våld i sin relation?

a) Är några stödinsatser mer förekommande än andra?

b) Ser du brister i de stödinsatser du erbjuder?

c) Skulle du vilja ha andra stödinsatser?

12. Hur skulle du beskriva samarbetet/samverkan med andra aktörer? (ex: skola, polis, ungdomsmottagning)

a) Hur fungerar samarbetet?

b) Hur fungerar samarbetet med föräldrarna kring fenomenet?

13. Hur tenderar ungdomarna att ställa sig gentemot de stödinsatserna ni erbjuder?

Avslutning:

14. Var det någon fråga som du förväntade dig att få, men som vi inte ställde?

15. Finns det något annat som du vill berätta för oss, som inte redan har tagits upp?

3. Informationsbrev om behandling av personuppgifter utifrån GDPR

Dataskyddsförordningen (GDPR) ställer krav på att du ska få information om hur dina personuppgifter behandlas. I detta dokument beskrivs hur behandlingen går till och vilka rättigheter du har som registrerad. På sista sidan i detta dokument finns även en samtyckesblankett rörande deltagande i nedan beskrivna arbete.

Vem är ansvarig för behandlingen av dina personuppgifter?

Göteborgs universitet är personuppgiftsansvarig för den behandling studenter utför inom ramen för sina studier.

Om du har frågor om behandlingen kan du vända dig till studenten som utför behandlingen

Kurskod	SQ4562
Titel/benämning på studentens arbete	C-uppsats - Våld i ungas parrelationer
Studentens namn	Alva Murtoniemi Gräbel & Clara Bredeby
Studentens e-post	Alva Murtoniemi Gräbel: gusmurtal@student.gu.se Clara Bredeby: gusbredcl@student.gu.se

Rättslig grund och ändamål med behandlingen

Universitetet har enligt 1 kap. 2 § högskolelag (1992:1434) i uppdrag att anordna utbildning. Detta innebär att universitetet har rätt att behandla personuppgifter enligt den rättsliga grunden allmänt intresse när det är nödvändigt för att utföra sitt utbildningsuppdrag, enligt artikel 6.1 e GDPR.

Detta innebär även att enskilda studenter behandlar personuppgifter i utbildningssyfte. Studenter behandlar personuppgifter i sin utbildning, t.ex. vid genomförande av självständiga arbeten (examensarbeten), uppsatser eller fältstudier. Studenten ska då formulera ett tydligt och avgränsat syfte med arbetet. Studenten har nedan fyllt i syftet med arbetet.

Studentens syfte

Denna studie syftar till att undersöka barnsocialsekreterares syn på och arbetet med våld i ungas parrelationer. Vi har en förhoppning om att studien ska synliggöra om det på Barn och Unga-enheterna inom Socialtjänsten finns ett behov av ett ”våld i nära”-team som riktar in sig på arbete med våld i ungas parrelationer.

Studenten kommer behandla följande uppgifter om dig

Studenten har kryssat i de uppgifter som studenten kommer att behandla om dig:

- namn, kontaktuppgifter och/eller adressinformation
- enbart indirekta personuppgifter såsom exempelvis svar på enkätfrågor m.m.
- etniskt ursprung
- politiska åsikter
- religiös eller filosofisk övertygelse
- medlemskap i en fackförening
- hälsa
- uppgifter om sexualliv eller sexuell läggning
- genetiska uppgifter
- biometriska uppgifter som används för att entydigt identifiera en person
- uppgifter om lagöverträdelser
- andra typer av personuppgifter, ange i fritext:

Metod för insamling

Nedan har studenten kryssat i vilken eller vilka metoder som kommer att användas för insamlingen i studentens arbete.

- Bild- eller videoupptagning
- Ljudupptagning

- Enkät
- Intervju
- Observation
- Annan, ange i fritext:

Vem kommer att kunna ta del av personuppgifterna?

Enbart de personer som är involverade i det arbete som studenten utför i utbildningssyfte vid Göteborgs universitet ska kunna ta del av dina personuppgifter. Det innebär exempelvis att studenten själv och eventuell handledare till studenten kommer att ta del av dina personuppgifter.

Uppgifter kan begäras ut med stöd av offentlighetsprincipen

Dina personuppgifter eller handlingar som dina personuppgifter förekommer i kan, om de lämnas in till universitet av studenten, komma att bli föremål för en begäran om allmän handling i enlighet med offentlighetsprincipen. Det innebär att enskilda kan ta del av allmänna handlingar och därmed få tillgång till uppgifter där dina personuppgifter förekommer, om dessa inte omfattas av sekretess. Sådana utlämnanden hanteras därför i enlighet med bestämmelserna i tryckfrihetsförordning (1949:105) och offentlighets- och sekretesslag (2009:400).

Studenter uppmanas att inte lämna in direkt identifierande uppgifter (namn, kontaktuppgifter m.m.) om dig när studenten lämnar in sitt färdigställda arbete. På så vis kommer det i det flesta fall enbart vara möjligt att begära ut indirekta personuppgifter om dig från universitetet.

Hur länge kommer personuppgifterna att behandlas?

Dina personuppgifter kommer enbart att behandlas under den tid som studentens arbete i utbildningssyfte pågår. Efter att arbetet har avslutats kommer studenten att radera personuppgifterna. Detta gäller dock inte sådana uppgifter som har lämnats in till universitetet och som därmed blir en allmän handling (se ovan).

Kommer dina personuppgifter behandlas utanför EU/EES?

Universitet kan i verksamheten komma att föra över personuppgifter till tredje land, det vill säga till länder utanför EU/EES. Under sådana förhållanden gäller särskild lagstiftning. Universitet kommer under sådana förhållanden att vidta alla rimliga juridiska, organisatoriska och tekniska åtgärder som

krävs för att uppnå en lämplig skyddsnivå för dessa personuppgifter. En överföring till USA kan komma att ske vid behandling i universitets verktyg för textredigering och fillagring som studenten använder. Universitetet använder Microsofts tjänster för detta.

Dina rättigheter enligt GDPR

Dataskyddsförordningen anger att den enskilde har ett antal rättigheter. Nedan anges de mest relevanta rättigheterna. Om du vill läsa en mer utvecklad beskrivning av dina rättigheter enligt GDPR kan du gå in på www.gu.se/om-webbplatsen/behandling-av-personuppgifter.

Rätten till tillgång (registerutdrag)

Som enskild har du rätt att kostnadsfritt en gång per år begära information om vilka personuppgifter som universitetet behandlar om dig. Kontakta oss via dataskydd@gu.se för att begära ett utdrag av dina personuppgifter hos oss.

Rätten till radering

Som enskild har du rätt att få dina personuppgifter raderade i de fall som personuppgifterna inte längre behövs för att uppfylla det ändamål som de samlades in för (rätten att bli bortglömd).

Det kan finnas bestämmelser som anger att personuppgifterna inte får raderas, vilket gör att det då är dessa bestämmelser som gäller och att uppgifterna därför inte kan raderas.

I de fall det finns rättsliga hinder mot radering av personuppgifterna kommer universitetet att begränsa behandlingen av dessa personuppgifter till att endast omfatta behandling i den utsträckning som det finns rättsligt stöd för.

Rätten att invända mot behandling

Som enskild har du i vissa fall rätt att invända mot att universitet behandlar dina personuppgifter. Om det inte finns tvingande skäl för universitetet att fortsätta behandla personuppgifterna, som till exempel för att uppfylla rättsliga krav, kommer universitet att upphöra med behandlingen.

Kontaktuppgifter till dataskyddsombudet

Har du frågor om den specifika behandlingen kan du vända dig till studenten som har samlat in uppgifterna. Studenten har fyllt i sitt namn och kontaktuppgifter under rubriken ”Vem är ansvarig för behandlingen av dina personuppgifter?” i detta dokument.

Om du har frågor om behandlingen eller har klagomål kan du även vända dig till universitetets dataskyddsombud på e-post dataskyddsombud@gu.se.

Om du vill läsa mer om hur Göteborgs universitet behandlar personuppgifter generellt och en utvecklad beskrivning av dina rättigheter enligt GDPR kan du gå in på www.gu.se/om-webbplatsen/behandling-av-personuppgifter.

Du har rätt att klaga till Integritetsskyddsmyndigheten (IMY)

Om du anser att universitetet behandlar dina personuppgifter i strid med dataskyddsförordningen har du rätt att lämna in ett klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten. Närmare information om hur du går till väga för att lämna ett klagomål finns på Integritetsskyddsmyndighetens webbplats, www.imy.se.